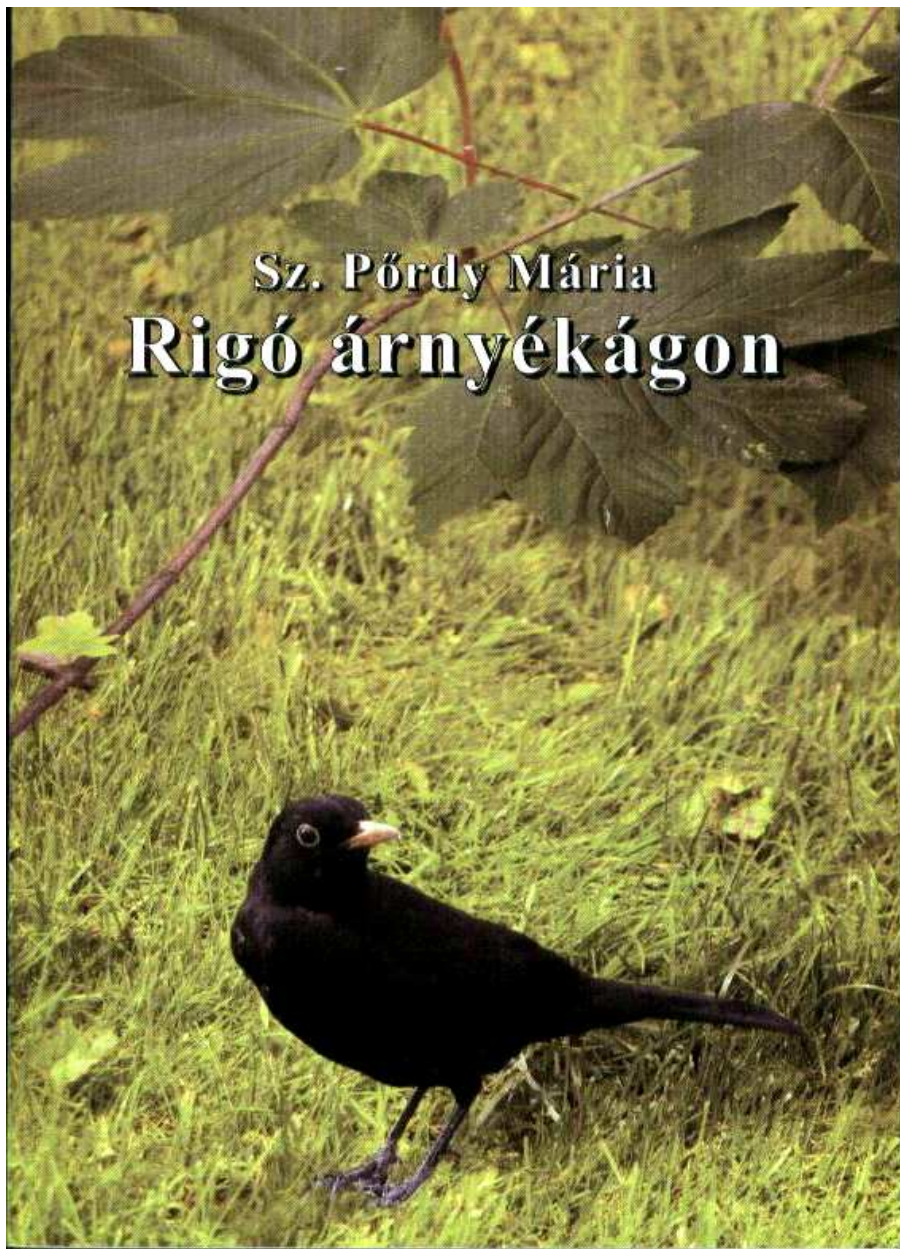

Sz. Pórdy Mária
Rigó árnyékágon

Sz. Pórdy Mária
RIGÓ ÁRNYÉKÁGON

Sz. Pórdy Mária

RIGÓ ÁRNYÉKÁGON

Novellák, kisprózák

URÁNUSZ Kiadó, 2012

Borító:
Szabó Attila munkája

Illusztrációk:
Mattyasovszky Zsolnay Eszter és a szerző fotói

© Sz. Pördy Mária, 2012
ISBN 978-615-5066-17-7

URÁNUSZ Kiadó, Budapest, 2012
Felelős kiadó: dr. Györgypál Katalin
1113 Budapest, Karolina út 20.
T.: 361-1065, 06-20-533-1817
E-mail cím: uranus21@t-online.hu
Készült: Holló & Társa Bt. Nyomdájában

SZERETTEIMNEK

Elsősorban Csabának

A FRANCIA PÉKSÉG

Áginak

A *PÂTISSERIE* munkanapokon reggel hétkor nyitott.

Majorie tíz perccel ezután érkezett az üzlethez. Naponta gyalog tette meg a pályaudvartól a bő másfél kilométeres utat, mert busszal csak átszállással tudott volna a környékre jutni. Az orvosi rendelő, ahol asszisztensként dolgozott, két sarokra volt a pékségtől.

Anyja halála után letette a kocsit a garázsba, és vonattal járt be Brightonba. Ekkoriban fedezte fel a kis francia pékséget, és vált rabjává az üvegpolicokon sorakozó, a szemet is gyönyörködtető, finom süteményeknek. Változatos volt a pékárújuk is. Kétnaponta vett egy kis *baguette*-et, ha maradt belőle kisebb-nagyobb darabka, összegyűjtötte és tengerparti sétái alkalmából a mólóról a vízbe szórta.

Eltelt egy hónap is, mire egyesével végigkóstolta valamennyit. A süteményhez tejszínhabos *capuccinot* ivott. A következő hónapokban már voltak kedvencei. Előfordult, hogy hetekig csak *croissant*-t rendelt, töltöttet, simát felváltva. Az *éclair au chocolat* vagy a különféle gyümölcsökkel és tejszínes krémmel töltött *tarte aux fruits*, vagy a szájban szétomló *madelaine*, szintén a kiválasztottak közé tartoztak, amelyeket kivételes alkalmakra, a születésnapjára vagy névnapjára haza is vitt az üzletből.

Majorie ötvenes évei elején járt. Alacsony, madárcsontú, ráncatlan, kicsit sápadt bőré volt, ibolyakék szeme gyermekien tiszta vonást kölcsönzött arcának. Nem sokkal a születése után egyedül maradtak az anyjával és a kettőjük közötti szoros kötődés kizárt az életéből másokat. Voltak komolyabbnak

mondható kapcsolatai, és az anyja sem ellenezte ezeket, mégis úgy érezte, hogy szavai mögött az egyedül maradásának félelme rejtőzik. Anyja tizenöt évvel ezelőtti lebénulása a munkája mellett maradt szabadidejét és energiáját teljesen lekötötte. A vége felé segítség is kellett, mert egyedül nem bírta. Az ápolást a sokszor elképzelt, megálmodott utazásaira gyűjtött pénzéből fizette, és hálát adott a sorsnak, hogy volt mihez nyúlnia. Anyja halála után a reggelije lett az egyetlen luxus az életében, egyébként minden megmaradó fontot félretett, újraélesztgetett álmaira.

Jean-Luc úr, a hatvanas évei felé járó tulajdonos, két éve települt át Bretagne-ból segédestől. Arányos alkatú, kicsit zömök férfi volt, sűrű hullámos ősz haja alig fért a fehér sapka alá. Kicsi kecskeszakálla aprókat rezdült, miközben erős francia hanghordozással birkózott az angol mondatokkal. Időnként süteményekkel teli tálcákkal megjelent a sötétbőrű, nyúlánk, nőies vonású segédje, akit mindenki csak Bijoux-nak szólított. A törzsvevőknek széles mosolyt küldött, miközben kicserélte a megüresedett tálcákat. A női vendégek szívesen beszédbe elegyedtek volna vele is, ő azonban a köszöntésre fogát villantva csak biccentett egyet. Ezzel kellett beérnie annak, aki Bijoux-t szerette volna megszólaltatni. A tulajnak volt egy egyetemista lány segítése is, Isabelle, aki francia volt, és a munkája mellett művelődésszervezői szakra járt az egyetemre. Ő tolmácsolt tapintatosan, ha a cukrász szavai túlságosan franciásra sikeredtek, s a vevő tanácstalanul nézett rájuk.

Majorie mindig a kétszemélyes sarokasztalhoz ült, onnan belátta az egész üzletet, és a sok finomságot az üveges vitrin polcain. Pici falatokkal kényeztette az ízlelőbimbóit, az idejébe is belefért a kényelmes reggelizés. *Ma tortelette aux poires*-t kért a *capuccino* mellé. Kanálával éppen a tejszínhab tetejéből emelt ki nyalásnyit, amikor az üzletbe újabb vendég érkezett. Majorie rajta felejtette a szemét.

A vendég világos farmer öltönyt viselt, a dzseki alatt halványpiros pólót. Rövid, göndör szakálla vöröses színben csillogott, erősen őszerű gesztenyebarna, hullámos haját lófarokban fogta össze. A szeme sárgásbarna színű volt, mint a nagymacskáké.

Ha ismeretlen jött a boltba, mint most is, Jean-Luc csendben maradt, hagyott időt a választásra. Az idegen egy ideig a pultnál szemlélődött, majd kedves sóhajjal Majorie-hez fordult.

– Mit ajánlana a sok finomság közül?

– Ma a *tortelette aux poires*-et kívántam meg. Jó választás volt.

– És a *tortelette aux poires*-en kívül még mit kérjek?

– Én utána valószínűleg sima *croissant* ennék.

– Akkor legyen ez! – fordult Jean-Luc-höz. – És egy fahéjas *capuccinó*-t is kérek.

– Megengedi, hogy az asztalához üljek? – kérdezte Majorie-től, a teli tálcát maga előtt tartva. A nő szeme megakadt a vastag, ezüst karkötőn, amelyben szabálytalan alakú, kékes-zöld színű opál csillogott.

Majorie bólintott is az igenhez.

– Átutazóban vagyok – kezdte a férfi minden átmenet nélkül, – este érkeztem. Tudnám értékelni, ha ma és holnap nem esne az eső, és szétnézhetnék kicsit a városban.

Majorie elnevette magát. – Nálunk a fohászkodás sem segít, egyik pillanatról a másikra nyakunkba tud zúdulni az eső. Szerencsére, ebben az időszakban nem tart sokáig!

A férfi színészkedve megkönnyebbülten sóhajtott és folytatta. – Két nap múlva a Skót-felföldre indulok, ifjúkori álmomat megvalósítani. Maga biztosan ismeri. Tényleg olyan különleges, vad és fenséges?

– Nem tudom, nem jártam arra soha – felelte szabadkozva. Elhallgatott, aztán megvonta a vállát. – Úgy alakultak a dolgok.

A csendet a *capuccino* hörpölgetésével hidalták át.

Közben Bijoux bejött a műhelyből friss *baguett*-ekkel és rozsos kenyérkéekkel. Jean-Luc franciául szólt, melyik polcra rakja sorba a pékárut. Az idegen szóra a férfi felnézett és elkapta Bijoux tekintetét, amely olyan volt, mint egy kimerevített pillanatkép. A tulaj halkan ráfordult, mire gyorsan lepakolta a tálcáról az árut, és eltűnt a függöny mögött.

Majorie eltolta maga elől az üres tányért. Üdítően hangzott a tányér csusszanása a márványon.

– Sokat utazik? – kérdezte hirtelen a férfitől.

Ő a fejét rázta.

– Csak most kezdtem, de hosszabb időre tervezem. Telik az évek óta összegyűlt szabadságomból.

– Abból nekem is telne, csak... – elhallgatott.

– Csak? – kérdezett vissza a férfi.

– Nem is tudom, csak...csak az elhatározás hiányzik.

– Akkor maga nem is akar igazán utazni.

– De! – vágta rá azonnal Majorie, és arcára kúszott a pirosság. – Én nem tudnék egyedül nekivágni – bökte ki végül.

– Tény, hogy sokkal gyakoribb az egyedül útnak induló férfi, mint az egyedül utazó nő. Persze, természet kérdése – mosolyodott el a férfi. – De lehet társat keresni neten, lehet utazási iroda ajánlatát megfontolni, lehet csatlakozni egyéni szervezéshez. Szóval, mégis csak elhatározás kérdése.

Majorie bólintott.

– Nekem mennem kell, – mondta és felállt. – Hát, akkor kellemes utazást tovább és szép élményeket kívánok!

– Köszönöm és örültem a társaságának.

Majorie kezével intett Jean-Luc-nek és kilépett az üzletből.

– Az ördögbe is! – dohogott magában. – Nem terveztem, hogy ilyen korán érjek a rendelőbe. De ki szereti, ha a fájó pontján böködik?

Másnap a férfi már ott ült az üres asztalnál.

– Ha sokáig nem jött volna, biztosan éhen halok – köszöntötte Marjorie-t. Mit ajánl ma reggelire?

– Azt hiszem, *pain aux raisin*-t kérek, de a *tarte normand* vagy a *mille-feuille framboise* is szóba jöhetne.

– Melyik legyen? – kérdezte Jean-Luc a férfitől.

– Hogy tudnék választani? Legyen mindhárom és a *capuccino*-t továbbra is fahéjjal kérem.

Bijoux feje előtűnt a függöny mögül. A férfi az udvariasnál egy hajszálnyival tovább nézett vissza rá és biccentett. Bijoux széles mosolyát a férfire villantotta. Mire Jean-Luc oldalvást pillantott, csak a függöny lebbent alig észrevehetően.

– Ha tegnap megbántottam, elnézést kérek, nem volt szándékomban. – A férfi letette mindkét tálcát az asztalra és leültek.

– Nem bántott meg, de kicsit az elevenembe talált. Nem érdemes több szót vesztegetni rá.

– Ideje lenne bemutatkoznom. Bill Hunter, New South Wales, Ausztrália.

– Marjorie Thorel, helybéli.

– Mégis visszatérek a tegnapi beszélgetésünkre. Skóciából visszafelé is erre vezet az utam, innen pedig az Ibériai félszigetre. Úgy tervezem, három hét alatt keresztül-kasul járom és megnézek mindent, ami az időbe belefér, főleg a mór örökségeket. Lenne kedve velem jönni? Az üzemanyagköltséget megfelnénk, a többi költséget, szálláshelyeket, belépőjegyeket, ennivalót mindenki maga fizetné.

Marjorie két kézzel a *capuccino*-s pohárba kapaszkodott. Nem tudott megszólalni.

A férfi elnevette magát.

– Pont úgy néz rám, olyan kétségbeesett arccal, mintha az élete függne a válaszon! Ennyire képtelennek tartja az ajánlatomat?

– De...de nem is ismerjük egymást – szabadkozott kényszeredett mosollyal.

– Előlegezzen nekem egy kis bizalmat és gondolkozzon el a javaslatomon. Az álmaink cserbenhagyása azt jelenti, hogy nem éltünk, csak léteztünk. A társam összegezte így az életét, akivel harminc évig faggattuk és kutattuk a földet, ezekért, – mutatott rá az opálra. A halála döbbsentett rá az igazára, és indított útnak.

– Sajnálom a barátját. – Majorie elgondolkozott, aztán folytatta. – Az álmokba azonban sokszor beleszól a sors. Olykor évekig, évtizedekig egészen más feladatokat ad, amelyek mellett egyedül a realitásnak van helye.

– Sajnálom. – A férfi megrázta a fejét. – Nem szeretnék a magánéletébe beleszólni, nincs is jogom rá. Skóciában nagyjából egy hétig maradok, ha megjöttem, visszatérhetünk az utazásra, persze, ha ön is úgy gondolja. Ugye, azt mondta, hogy minden nap itt reggelizik? – És választ se várva, hozzátette. – El ne pártoljon közben más helyre!

Majorie végre elmosolyodott. – Ilyen jó üzlet több nincs, semmi nem indokolja a változtatást – mondta és szedelőzködött.

Este belobbant a foga és elviselhetetlen fájdalom kínozza. A sebészeti beavatkozásra és a gyógyulásra ráment a hete. Lefogyott, mert csak folyékony ennivalót ehetett, szívószállal. A kezelésekre járáson kívül az idejének nagy részét töprengéssel töltötte. Naponta meggyőzte magát, hogy merjen élni a lehetőséggel, s naponta úrrá lett rajta a bizalmatlanság. Megnézte a bankszámláit, az ismertebb városok Barcelona, Córdoba, Granada, Sevilla, Lisszabon, Portó szállás- és étkezési lehetőségeit, a belépőjegyek árait. Osztott-szorzott és azzal szembesült, hogy az utazás mellett való döntés esetén a megtakarításából alig marad. De visszacsengtek a férfi szavai a lemondott álmokról és olyankor még örült is a felajánlott lehetőségnek.

Elmúlt a hét és a rákövetkező napokban Majorie úgy ült be reggelizni, hogy majd a további beszélgetéstől teszi függővé a döntését. A várakozás izgalma mintha elvette volna a sütemények ízét, s minden ajtónyitás után a csalódottság szele csapta meg. Nem vette észre a tulaj gondterhelt arcát, azt sem, hogy a süteményeket ő hozza ki a műhelyből, s rendezi el a polcokon. Nem hiányzott Bijoux széles mosolya, a függöny mögül kukucskáló, izzadságtól fényes arca. És talán Isabelle távollétét sem hiányolta volna, ha nem látja, annyira lekötötték a saját gondolatai.

Újabb hét múlt el, és Majorie-nak szembesülni kellett a ténnyel, a férfi döntött helyette a távolmaradásával. Igazából megkönnyebbülést érzett, s a világ helyreállt körülötte. Rácsodálkozott Jean-Luc szomorkás arcára, s meglepődve szembesült a polcok szokásosnál jóval szegényebb választékával.

Reggel még az asztalokat törölgette Jean-Luc, mikor Majorie rányitott. Ritkán esett meg, hogy a tulaj kijött a pult mögül, így Majorie természetes mozdulattal üdvözlésre nyújtotta a kezét.

– Hogy van? – kérdezte őszinte érdeklődéssel. – Minden rendben van?

Ő sóhajtott, és köténye zsebébe süllyesztette a törlőruhát.

– Segéd nélkül maradtam. Egyedül nem győzöm a munkát.

– Hogyan? Hol van Bijoux? Mi történt? Baleset? – Majorie tétova mozdulattal hellyel kínálta Jean-Luc-öt és ő is leült melléje.

– Ó nem — válaszolta kesernyés mosollyal. – Bizonyára jól van, hiszen azzal állt elő két hete, hogy rátalált a nagy szerelem, és ősei földjén, a Zöld-foki-szigeteken tölthet néhány hetet szerelmével. Amióta az eszét tudja, mondta, azért dolgozott, hogy jusson valamire. Köszöni az öt évet, mit nálam töltött, szakmailag nagyon sokat tanult és még elég fiatal, hogy hasznosíthassa is a jövőben. De meg kell őt értenem, most az álmát is valóra válthatja. A szerelme mondta neki, hogy nem

szabad lemondanunk az álmokról, mert akkor csak létezünk, de nem élünk. Engedjem el...

Majorie olyan együtt érző arccal hallgatta Jean-Luc-öt, hogy ő köszönetképpen szelíden megfogta az asztalon nyugvó keskeny, pici kezét. De a kéz hirtelen megremegett a tenyere alatt, amit Jean-Luc a bánatában való osztozásnak tulajdonított. Forróság öntötte el a testét, magához vonta és megcsókolta Majoriet. Ő nem tiltakozott. Hirtelen összeállt kép, miért hiúsult meg az utazás, és a felismerés szinte megbénította. Az első pillanatban fel sem fogta Jean-Luc csókját, aztán már azért nem tiltakozott, mert az finomabb volt Jean-Luc legfinomabb süteményénél.

A KÁRTYAVETŐ

Isten áldja, Teca néni! – hálálkodott a vendég és felállt az asztaltól. – Rám fér már egy kis jó is – sóhajtott, és ujjával kisimította szeméből a könnycseppeket.

– Magának köszönje, ha lesz ereje végigcsinálni – hárította el a másik a hálálkodást.

– Mivel tartozom? – kérdezte a vendég.

– Nem kérek semmit. Ad amennyit gondol, ha nem, akkor is rendben vagyunk.

A kunsaft borítékot tett le a kicsi, vézna, fehér hajú asszony elé.

– Isten áldja magát is – állt fel az asztaltól ő is. A nagydarab asszony mellett egészen eltörült apró termete.

A veranda ajtóig kísérte vendégét. Aztán megfordította az ajtóra függesztett táblát. ÚJ VENDÉGET 4 ÓRÁTÓL FOGADOK hirdette az írás a véletlenül arra tévedőnek. Ilyen azért ritkán fordult elő, mert majdnem mindenki ismerős révén jutott el a híres kártyavetőhöz.

Ilka a kezét köténye oldalába törölgetve a hátsó udvarba tartott. A kerítésnél felpipiskedett, és a szomszéd porta beüvegezett verandájának párás ablakait kémlelte, de nem látott belül mozgást.

Az októberi levegő már csípett, fázósan dörzsölte a karját, és dolgavégezetlenül visszaszaladt a házba. Fülében ottmaradt az eresz alatt himbálódzó mélyvörös paprikafüzérek száraz csörgése. Ideje lenne örlésre vinni – gondolta. Majd holnap. Igen, holnap. Ma nincs kedve, ehhez se, máshoz se.

Bekecsét magára kerítette, a szomszédba indult. Kilépett az utcára, átnyúlt kapu fölött és betolta a riglit.

Kint szétnézett, hatalmasat sóhajtott, mintha a bánatát akarta volna kívül hagyni, aztán lenyomta a szomszédja kapukilincset. Az udvarban fázósan összehúzta vékony, fiús testén a bekecsét. Tekintete végigszaladt az udvaron, át a kerten, és megpihent a kerten túli kis akácfás aransárga ritkuló lombfüggönyében. Teca néniel közös büszkeségük volt a néhány tíz fa. Neki két kaptár mézet adott nyaranta, Teca néni pedig úgy hívta „az erdőm”, mert pontosan az ő portája mögött terült el, elválasztva azt a földűttől és a téeszcsé hatalmas kukoricásától.

A veranda ajtaja előtt hallgatózott, majd óvatosan résre nyitotta az ajtót. Zsemleszínű macska futott a lábához és hozzádörgölődött.

– Egyedül van a gazdád vagy vannak nála? – kérdezte, s kedveskedve vakargatta a macska fejét – közben a verandára nyíló helyiség felé lesett.

– Gyere csak nyugodtan. Egyedül vagyok

– Mi jó fő a fazékban, Teca néni?

– Krumplileves, jó fűszeresen, hagymával, sok zöltséggel, kakukkfűvel. Most pirítom a lebbencset, aztán csak belesuhintom és megvagyok.

– A hátam közepére se kívánom a krumplit, a negyven évem alatt nem tudtam megszeretni – nevetett Ilka –, de ennek jó az illata.

Sercegett a zsír, a piruló tészta üvegesen csörgött. A kicsi asszony lekapta a tűzről a lábost, belefördította tartalmát a fazékba, a tűzre húzta az edényt, néhányszor belekavart, és Ilkához fordult.

– Nem gondoltad meg?

– Hát jó – adta meg magát. – Csak kóstolóba.

– Akkor a pálinkát is csak kóstolóba kapod, – mosolygott Teca néni, és a kredenchez lépett.

Evés után, miközben az asztalt szedte le, Ilka tekintetét kereste.

– Mi a gondod, lányom? – kérdezte.

Ilka elvörösödött.

– Megnézné a lapokat? – kérte vonakodva. – Tudja, hogy mit gondolok a kártyavetésről, de most...most fontos lenne... – Riadt, őz szeméből inkább a megfutamodást, mint az elszánást olvasta ki a másik.

– Kérsz még abból a jófajta kisüstiből? – de a választ meg se várta, a kredencből ismét kivette az üveget, meg a két vastag aljú, stampedlis poharat.

Két fordulón túl voltak, amikor Ilkának visszajött a bátorsága. Nézte a vele szemben ülőt, és mintha megbabonázta volna a kék szempár, amelyet még jobban kiemelt a flokonruha világoskék színe. Haja dús volt, mint az övé, angyalfehér, egyforma hosszú, éppen fülcimpáig érő. Hajráffal húzta ki ráncatlan, domború homlokából. Milyen szép, szinte kortalan! – gondolta Ilka. – Miért csak most veszem észre?

Ilka nézte a kártyát keverő, bütykökkel tagolt ujjak gyakorlott koreográfiáját és váratlanul megszólalt.

– A sajátját is meg szokta nézni?

– Nem – hangzott a tömör válasz.

Ilka felhúzta szemöldökét, és várakozón nézett rá.

– Szülém, aki a kártyavetésre tanított, azt mondta, ne kutasd a magadét, mert önmagaddal szemben nem tudsz tisztafejű maradni, ezért csalódást okozol magadnak, s végül kételkedni fogsz a Teremtőtől kapott tudásodban. Hát, ezért nem – mondta, és megemeltette Ilkával a kártyacsomót.

Teca néni lassan rakta a lapokat, először átlóban, majd miközben az üres helyeket töltötte ki, megszólalt.

– Egyenruhás férfit látok melletted, aki szerelemmel gondol rád, itt – mutatott a lapra. – Jól látom?

Ilka csak a fejével biccentett.

– De – a másik lap fölé vitte az ujját – látod, ez itt akadályt mutat. Munkával kapcsolatos, valami hivatalos dolog jött közbe.

Ilka nyelt egyet.

– Hosszú ideig tart?

Teca néni a maradék kártyákat is lerakta.

– Nem. De, itt idegen nőt látok, – ujjával hosszan igazgatta a lapokat. – Világos hajú, talán szőke, aki akaratlanul nagy változást fog jelenteni az egyenruhás életében. A férfi utazás előtt áll.

– Eljön még? – tudakolta szinte suttogva.

Teca néni ujjá begye a lapokon járt, igazgatta őket egymáshoz, és a válasza késett.

– El. El – ismételte magát –, de nem látom a megérkezést.

Ilka megragadta Teca néni csuklóját. Kibuggyant belőle a kérdés, hogy megerősítést kapjon arra, ami állandóan a nyelve hegyén várakozott.

– Szeret még?

– Igen – válaszolta ő, gondolkodás nélkül.

Ilka sietve felállt. Úgy érezte, ha most nem megy haza, itt kezd el zokogni, szégyenszemre, hogy ennyire oda van egy férfiért.

Teca néni nem tartóztatta. Kikísérte a kapuig.

– Kis alvás jót tenne neked, – mondta halkan.

Ilka bólintott, és futva tette meg az utat a kapujukig. Több mint hat éve költöztek ide a férjével, sírni az ura temetésén kívül egyik szomszédja sem látta, most sem fog.

Teca néni elgondolkozva nézett utána, egészen addig, míg Ilka el nem tűnt a kapujuk mögött.

A magas, sötét alak igyekezett minél kisebb zajt csapni. Kezével tapogatta a lehetséges kapaszkodókat: ajtófélfát,

széktámlát, asztalperemet, szekrényoldalt, ahol egyensúlyát, ha csak egy-egy másodpercre, de visszanyerte. Idegennek tűnt minden, a sötétség, a tárgyak, a távolságok. Neszezése azonban nem volt hangosabb, mint egy egéré, ami az alkoholszintjét tekintve, elismerésre méltó teljesítmény volt.

Miközben szeme egyre jobban hozzászokott a sötétséghez, alig kéznyújtásnyira sejleni vélte az ágyat, rajta a szelíd dombként kiemelkedő, takaróba burkolózott alvó alakot.

Az ágyhoz közeledve székre ütődött a térdje. Előrebukott, rá az alvóra, aki álmából riadva páni félelemben tépkedte magáról a takarót. Ő tenyerével fojtotta bele a sikolyt, és nyugtató szavakat súgott a fülébe. A másik kezével sietősen oldta ki a nadrágszíját.

– Én vagyok! Ne félj tőlem! Én vagyok, a te Szásenykád!... Hallod?!...Galambom, lasztocska moja, egyetlenem... Napok óta rád vágyakozom...Ficáncolj csak!...Tak!...Tak! Szolnüszo majo!... – Kezét levette a tébolyultan vergődő arcáról. Átnyalábolta a testet, belekapaszkodott, nehogy kirepüljön részegsége körhintájából, és szédült önkívületben merült az asszony ölébe.

Mintha kismacska nyivákolna az anyja után, csak vékony, nyöszörgő hang jött ki az ágyban fekvőből. Ettől még jobban megvadult.

– Kiabálj, moja ljubimaja!...zselannaja!...milaja! ... – Felhorkant, mint a vadló, és vágtaba kezdett. Diadalmas mormogás tört fel belőle.

Oldalra csusszant, és elmerült az álom örvényében.

Pirkadatkor kínzó vizelési ingerre ébredt. Kiugrott az ágyból. A lepedőn, elmázolódott megbarnult vérfolt éktelenkedett. Tiszti zakója gyűrötten lógott rajta, talpát, bár zokniban volt, szinte égette a hideg padló. A nadrágja az ágy szélén lógott, kapkodva húzta fel, a cipője kéréget letaposta, sürgette a szükség. A másnaposság emelygő szédülése közepette makacsul ismételtette

magában: Most nem akarok gondolkodni, most nem akarok gondolkodni, most nem....

A konyhaasztalnál, a szétterített kártyák előtt ülő asszony felnézett, és fejével hátra intett.

– Arra van a vécé.

Az asztalon fehér zománcos bögrékben kávé gőzölgött. Az asszony megint csak a fejével intett az üres szék felé, és feléje odatolta az egyik bögrét. A férfi leült, tenyere közé vette a forró bögrét. Csak akkor tette le, mikor a forróságtól az erek fájdalmasan lüktetni kezdtek a bőre alatt.

Az asszony leosztotta az utolsó lapokat. Bütykös ujjai alatt csattanva kerültek helyükre a lapok. Angyalfehér, homlokából kihúzott haja kiemelte járomcsontját. Az arcbőre sápadt volt, elefántcsont színű, mélyéből kék szempár világlott ki.

A férfi újból kezébe vette a bögrét, óvatosan belekortyolt.

– Hogy kerültem ide? – kérdezte, még mindig a szája előtt tartva a bögrét.

– Gondolom, eltévesztette a portát – felelte az asszony csendesen.

A férfi szótlanul kortyolgatott.

– Mikor? – kérdezte óvatosan.

– Még fenn voltak a csillagok.

Megint hallgattak egy ideig.

– Sajnálom... – kezdte a férfi – és bocsánatot kérek a...a...,
– de nem tudta folytatni, mert az asszony leintette, miközben a lapok egy részét kiemelte a többi közül, és új oszlopba rakta.

– Magának otthon felesége van és gyerekei. Két fiút látok, egyformák? – nézett a férfira.

A férfi pajzsként tartotta a szája előtt a bögrét. Kényelmetlen volt a hallgatás, de a beszéd is.

– Tíz évesek. Ikrek, igen.

– Hamarosan újra együtt lesz velük.

A férfi meglepődve letette a bögrét és az asszonyra meredt.

– Hol?
– Odaát, ahol most is vannak.
– A kártyából látja? – kérdezte vontatottan.
– Onnan. – Az asszony hangja mintha kicsivel erőtlenebb lett volna. Karjával letörölte homlokáról az izzadságot.
– Még két évem van itt – mondta a férfi nagy sokára.
– A kártya nem hazudik. – Az asszony összerándult, két kézzel az asztal szélében kapaszkodott. Mikor a görcs szűnőben volt, összeterelte a lapokat, pakliba formálta, és belecsúsztatta az asztalfiókba. Lassan felállt, bizonytalan járással elindult.

A férfi látta a görcsös mozdulatokat, a ködösödő tekintetet, a ruha hátulján az élénkpiros foltot. Alig tudta megtartani az összezsugorult testet. Bevitte a szobába és a szennyes ágyneműre fektette.

Első gondolata az volt, hogy elmenekül innen, mert ha itt találják, vége a katonai pályafutásának. Aztán belehasított a bizonyosság, ha magára hagyja az asszonyt, gyilkossá válhat. – Orvos kell, sürgősen – mormogta. A kapuig tartó távolságot már futva tette meg.

A katonai parancsnokság Teca nénit még a kórházban megkövette. Felajánlották, kérjen bármit, teljesítik. Nehezen ötlötte ki, hogy nagy segítség lenne neki, ha a kertje mögötti kis akácost legallyaznák, és a fát felaprítanák. A tél már úgylátja kopogtat az ajtón. Hiába kapacitálták, ezen kívül mást nem kért.

Mire Teca nénit hazavitték a kórházból, az erdője szépen felaprítva, takaros máglyákban sorakozott az udvar hátulján.

Teltek a hetek. A tűzhelyben az akácfa hasábok csikorogva sártak ki magukból a nedvességet. Meleget rövid időre adtak, hamar ellobbantak. Ilka a dunna alá csúsztatta a flanelba bugyolált forró téglákat, egészen Teca néni hideg talpáig, és a

dunna szélét benyomkodta a vézna kis test alá. A bizonyosság, amelyet korábban annyira vágyott tudni, és amelyet ez az egyre fogyó kicsi asszony erősíthetett vagy cáfolhatott volna meg, többé nem volt fontos számára. Már tudta, hogy egyedül maradt.

A RÉPA

Pihenőnap. Reggel nyolc óra körül.

A metrókocsiban bőven van szabad ülőhely. A bejárat mellett átlagos kinézetű, negyven év körüli nő ül. Ölében nagyméretű, nyitott bőrtáska. Az utasok, mint a szobrok, egykedvűen néznek maguk elé. Ő folyamatosan járatja a tekintetét, sorra vesz mindenkit, aztán kezdi előlről.

A következő állomáson a vele szemben lévő ülésre macsós külsejű, ötvenesnek látszó férfi ül le. A nő a táskájában matat, és vaskos, hámozott répát vesz elő. Marokra fogja, harsányan leharapja az egyik oldalát és közben a férfit figyeli. Aztán ismét a táskájába nyúl, a süteményes zacskóját csörgeti, és három ujjja közé csippentett süteménydarabot ejt a szájába. Hangosan rágja a répával együtt. A répa másik felét megint harsogva roppantja le, és újabb süteménydarabot küld utána. A férfi egy pillanatra ránéz, majd átsiklik a tekintete az ajtótól távolabb ülőkre. Újabb reccsenés, meg újabb, a répa fogy. A férfi néha átnéz a nőre. A nő állhatatosan lesi, és rendre elkapja a pillantását.

A férfit már láthatóan idegesíti a kitartó, neki szánt jelenet.

A szerelvény befut az állomásra. Az utolsó kiszállóval szinte egy időben ugrik fel a helyéről, és mielőtt kilépne az ajtón, jó hangosan odaszól a nőnek.

– Kár volt felzabálnod az esti örömet!

Mélyebbre horgadnak a fejek, hogy elrejtsek a vigyort.

A kocsi végéből ápolatlan külsejű fiatal nő közeledik. Tíz év körüli, szellemileg visszamaradott tekintetű, bicegő fiúnak fogja a kezét. Ide-oda fordul, némán az ülők felé nyújtja a műanyag ivópoharát, és megcsörgeti benne az aprópénzt.

A nő a kéregetőre szegezi komor tekintetét, aki várakozóan megtorpan előtte.

A maradék répa súlyosan esik a pohárba.

A kéregető szóltanul, szenvtelen arccal áll előtte. Aztán egyetlen mozdulattal a nő fejére önti a pohár tartalmát. A répadarab bukfencet vet a keményre lakkozott hajon, szaltózik a táska oldalán és a nő lába elé esik. Az aprópénzek is szétfutnak az ülések között. A kéregetőt nem érdekli. A kocs másik vége felé tart a gyerekekkel.

A nő a cipője orrával hirtelen az ülés alá söpri a répát. Csattintva csukja össze a táskája fakeretes zárját és szorosan az ajtó elé.

TAVASZI ÁRADÁS

Anna a híd mellvédjére támaszkodva nézte a Tiszát, amelynek zavaros sárga vize az egyik oldalon már a töltés felső részét csapkodta, a másikon a rakpart lépcsőin araszolt felfelé.

Amióta elkerült a városból, alig látta a folyót. Rokonai a belső kerületekben laktak, a vasútról egyenesen hozzájuk rohant, tőlük pedig vissza az állomásra. Egy kézen meg tudja számolni, hogy az elmúlt harmincöt év alatt hányszor jutott ideje ráérősen sétálni a városban. Gyerekkorának színhelyein sokemeletes panelházak bámulnak egymás arcába, s néznek le gögősen a fákra, amelyek közül néhány még a valamikori földszintes házak fölé magasodott. Ahogy telik felette is az idő, egyre jobban ragaszkodik az emlékeihez, és tulajdonképpen nincs is kedve, hogy ezeknek a jellegtelen dobozoknak a látványával írja felül az emlékeit.

Az öreg hídról hatalmasnak, fenségesnek látta a folyót. A múltból is ilyennek őrzi a tavaszi áradások képét, de soha nem félelmetesnek, pedig éppen eleget hallott az 1879-es nagy árvízről. Akkor *az* nem jelentett többet neki, mint más mesék, történetek, amelyeket sokszor a képzelet se tudott követni, olyan hihetetlenek voltak. Aztán '70-ben neki is összeszorult a torka. A valóság közelített az elképzelhetetlenhez.

Már víz alatt állt már a strand, az épületek cölöplábai között bokrok, deszkák, faágak sodródtak tovább, vagy gabalyodtak egymásba. A tovahömpölygő áradat lépcsős hullámokban bukott keresztül rajtuk. Eltűntek a part felső szélét szegélyező bokrok, a gyepes részt körbekerítő sövények.

Ki tudja – a fényképezőgép keresőjében a tájat pásztázta – talán már nem is olyan a folyópart, mint amilyenre emlékszik.

– Mönny mán arrébb!...

Anna exponált, és odébb lépett.

Az égető nap elől feljebb ment a parton, egészen az ember magasságú sövényig, amely a homokos partot a strand épületeitől választotta el. Leült a sövény keskeny árnyékába, onnan figyelte a focizó gyerekeket. Gyerekfej nagyságú, barnás-vörös gumilabdát rugdostak a sárga színű, selymes homokban. A folyóra futó szél magával vitte a rúgások nyomán felszálló löszös homokfelhőket.

Eszébe jutott, kisgyerekként ő is ilyen lelkesen kergette a labdát. Egyetlen lány a sok fiú között, akit befogadtak, fiúsítottak. Néha ugyan előfordult, hogy más utcabeli gyerekek ellőtték a lábát U-szöggel, ami minden lánynak kijárt, aki a látókörükbe került. Ha nem sikerült utolérnie a vadászt, jól megköpködni vagy behúzni egyet a két lába közé, az égő, piros-hurkás betűvel megjelölve haza szégyenkezett. Otthon aztán kitört belőle a fájdalom és tehetetlensége miatti düh. Sírással küszködve követelte az anyjától, hogy csináljon már végre belőle is fiút!... És egyáltalán, miért nem gondoskodott idejében, hogy fiúnak szülessen? Az igazán nem lehet olyan nagy különbség, hogy a bátyjai a kerítéshez állva pisilnek, neki meg le kell guggolnia!

A sövény mögül nagy, csíkos labda repült a focizók közé. A gyerekek hangos kiáltással vetették rá magukat. Csakhamar megjelent két 6–8 év körüli kislány, valószínűleg ikrek. Tétován álldogáltak a sövény előtt és ijedt pillantással követték a joggatlanul birtokba vett labdájuk útját.

– Az a miénk! – visította az egyik a gyerekek felé.

– Vödd el, ha tudod! – kiabált vissza egy aprócska, kopasz fejű fiú.

– Mögmondlak a nagyanyának! – Könnyeit törölgetve fordult vissza a sövényen kitördelt keskeny átjáró felé.

A másik óvatos léptekkel elindult, közben sebesen forgatta a fejét.

Anna félig lehunytt szempillái mögül kíváncsian leste a kislány minden mozdulatát.

A pálya szélén hevert a félrerúgott labda. A kislány villámgyorsan felkapta és buggyos napozójába dugta. Szétdobált lábakkal futott visszafelé a domború kis has – a múltba...

**

A falusi gyerekek szemében, akik a falujuk határán túlra is csak ritkán jutottak el, a városnak tekintélye, rangja volt, ahol élni a sors kivételes kegye, és aki onnan való, az maga is kivételes ember lehet. Anna magabiztossága, kezdeményező képessége erősítette bennük ezt az érzést, ezért fogadták el vezetőjüknek. A vasútállomásra érkezése, mint a kidobolt hír futott szét a faluban. A napközben csendes utcák megteltek zsivajjal, csatakiáltásokkal.

A kertekben dolgozó öregek rosszállóan csóválták a fejüket. Esténként a kútnál, amikor a környékbeli utcák házaiból összegyűltek az emberek, hogy csillaggyújtásig egymásnak adják a beszéd fonálát az „érdömös és érdömtelen személyökrül”, őket sem hagyták ki az emlegetettek listájából.

– Képzöljétek mögyök a pékhö' röggel, ezök mán kinn ülnek az árokparton. Négy ujjuk a szájukba', a Kati onokája mög fütyölésre taníjja őket. Ű fütttyent – majd a dobhártyám szakad belé. Ezök mög csak erőlködnek, folyik a nyál a szájuk sarkából, oszt mégsé mögy nekik.

– Ténnap este mög valami ingyéánosdit vagy mit játszottak. A Tóték faláru létépdösték az összes vadszöölöt, és körbefonták véle a fejüket, mög a dörökukat. Oszt botokkal hadonászva futottak a véghö'.

– A' sömmi! Mögyök a kútra. Hát a kacsáusztatóba' hasal az egész györökhad. E' mög úszni taníjja őket, a fé'lábszárig sè erő vízbe'! A jószág mög kinn pihög a napon!

– Hallgassátok, mi történt ma a bótba! Ott van ű is, az öregannyával. Pislog a lányomra szaporán, osztán csak mögkérdozi:– Rózsika, mi’csinátál magaddal, hogy ilyen nagy lött a hasad? – Sok tejet ivott – vági rá az öregannya. – Na, a kis hebröncsnek ez nem vót elég, csak nyaggati tovább az öregannyát: – Mindön lánynak ilyen nagy lössz hasa, ha sok tejet iszik? – I...igen! – A fiúknak is? – I...igen! – A tata is iszik tejet, még sincs hasa! – A tata mán öreg! – Én is akkor fogok inni, ha mán öreg löszök. Különbén sē szeretöm! – Azér vagy tē olyan kákabélű! – mongya neki a bótos. – Hát nem rányútotta a nyelvit! Úgy a’!...

**

Arra riadt, hogy valaki a nevén szólítja. Volt gimnáziumi osztálytársa, Kati huppant le mellé.

– Tē mán ülvē is alszol?

– Nem aludtam, csak nosztalgiaztam.

– Nem korai ez még? A jó pasik mög lēnn mutogatják magukat a stégön!

– Idétlen! – csattant fel Anna nevetve – és két kézzel vállon taszította Katit. Ő egyensúlyát veszítve és egy kicsit rá is játszva, kiterült a homokban. Megvárta, míg Anna felhúzza.

– Mikor jöttél haza? – kérdezte Kati, miközben a homokot söpörgette magáról. – Túl vagy a vizsgákon?

– Tegnap befejeztem. Utolsó éves vagyok.

– Gratulálok! Neköm még hátra van egy szigorlat. Van kedved úszni eggyet? A Bertalantól lēereszködni? Utána möghívlak egy pohár hideg tejre a büfébe.

– Kösz, nem élök a tejjel. – Anna elnevette magát. – Na, most váltottam át tájszólásra.

– Észre sē vöttem vóna, ha nem mondod. Nálad ez így mögy?

– Így! Mentségömrre, nem tudatos. A beszédkapcsolóm automatikusan működik.

Kati mosolyogva csóválta a fejét.

– Lè sè tagadhatnád, hogy műszaki vagy!

– Pontosabban humánba oltott műszaki.

Kati ciccentett és elvigyorodott.

– Hűha kislány,! És mi löszöl, ha nagy löszöl? – gonoszkodott.

Anna előrelelendítette az öklét, de Kati még idejében talpra szökkent és elfutott.

– Úszni készülünk, nem vereködni – kiabált vissza.

Anna utánaeredt.

A part kanyarulatánál megfordult és visszaneézett a gyerekek felé. Hátrafelé lépegetve figyelte, hogyan tűnnek el a szeme elől az apró alakok, és a felröppenő fekete pontról már nem tudta megállapítani, hogy csíkos vagy egyszínű labda volt-e.

*

– Mönny mán arrébb!...

Anna exponált, és odébb lépett.

Előtte egy idős asszony loncsos, öreg kutyát nógatott a póráz végével. A kutya minduntalan befelé húzott a járdaszéltől.

– Nem hallod? Mönny mán arrébb! Még főbukom benned!...

Anna mélyet szippantott a Tisza illatából, aztán elindult a hídon, az ellenkező irányba.

A SZERETET

Új lakó költözött a Wekerle-telepi ház földszinti lakásába. Az esemény híre még aznap körbefutott a házban. Hallotta? Lajtáék felhozták vidékről a mamát. Csípőprotézist kapott, felépüléséig a fiáéknál marad.

Hetekig nem látták a nénit. A kíváncsibbak Julikától érdeklődtek anyósa hogyléte felől. Hírnek számított ugyancsak, hogy Julika, ez a csendes, zárkózott asszony milyen készségesen válaszol a kérdéseikre. Azt is megemlítette, szeretnék, ha a mama végleg náluk maradna, de ő hallani sem akar erről. Nem szokta a semmittevést, mondogatja, jócskán benn járnak a tavaszban, már viszket a tenyere a dolog után, és reméli, hogy a fölfogadott házaspár rendesen végzi a dolgát a háza körül.

Amióta nyavalyája és a fiáék aggódó szigorúsága tétlenségre kárhoztatta, Vilma néni rászokott az olvasásra. Az emeleten lakó ötéves Tünde adott kezébe először mesekönyvet.

A barátságuk az első, pár perces udvari sétái egyikén kezdődött.

A gyerek kifutott kicsi kertjükből, és csodálkozó szemmel figyelte a járókeretre támaszkodó Vilma néni keserves küzdelmét minden lépésért. Visszafutott anyjához és jó hangosan a fülébe súgta: Úgy sajnálom szegény nénit!

Julika közben leültette anyósát a fonott, kipárnázott karosszékbe, betakargatta, és magára hagyta pihenni. A kislány azonnal ott termett mellette. Nagy, fekete szemével olyan részvevően nézett rá, hogy az szinte fáj.

– Hogy hívnak, angyalom? – kérdezte a gyerektől meihatottan.

– Tünde. Tudsz mesét olvasni? – kérdezte rövid gondolkodás után.

– Tudok. Csak nincs mesekönyvem.

– Elkérem anyutól az enyémet. Jó?

Már hozta is a kerti padról.

– Ismered? – Tünde Vilma néni orra elé tolta a két marokra fogott könyvet. – Rémusz bácsiról, a Nyúlról, a Rókáról, meg a Kisfiúról szól.

Míg ő figyelmesen lapozott, a kislány szorosan mellette állt. Hirtelen két lap közé csapott tenyere élével.

– Na, itt van! – mutatóujjával a képre bökött. – Meséld el, hogyan tette lóvá a Nyúl a Rókát! – és máris visszalapozott a történet elejére.

Néhány nap alatt elolvasták a könyvet, a kedvenc meséket többször is. A sokadik ismétlés után Vilma néni már nem egyszerűen felolvasta, hanem mimikával, kézmozdulatokkal, a szereplőknek kölcsönzött hangjával eljátszotta a történeteket. Tünde kívülről mondta, kacagta vele együtt.

– Még! Még! – Párnás ujjával Vilma néni arcát cirógatta.– Vilmi mama! Csak még egyet! – kérlelte.

Vilmi mama! Úgy érezte, belehal az örömbe. Mama! Eddig senki sem hívta így! Magához ölelte a kislányt. – Tündér! Kócos, kormos szemű Tündérem! Vilmi mama Tündére!

– Teremtőm! Hányszor imádkoztam hozzád unokáért! Néha még pöröltem is veled! Nem tagadom, nehezen nyugodtam bele az akaratodba, meg a nagy megpróbáltatásba, amit rám mértél! De, te tudtad, azért fordítasz az életemen, hogy ezt a csodát, az én Tündéremet, nekem adhasd!

A kislány gyakran kopogott be a földszinti lakásba. Hozta a színes ceruzáit, meg a kis füzetét, amibe Vilmi mama gyönyörű házakat rajzolt, meg kerteket, minden alkalommal másfajta virággal, amelyek felett mindig nevetett a nap. Egy virágot ő festett ki, a többit Tündére bízta. A virágokról elmesélte, mikor kell elvetni a magjukat, hova kell ültetni, árnyékos helyre vagy napos oldalra, mi a nevük, hogyan kell gondozni őket, hogy szépen fejlődjenek.

– Honnan tudsz te ilyeneket? – kérdezte a kislány.

– Ahol lakom, van egy nagy kertem, ott nőnek ezek a virágok.

– Jaj, de szeretném látni! Elviszel majd egyszer hozzád?

Vilma néni szeme könnybe lábadt. Magához vonta Tünde kipirult arcát.

– Majd egyszer eljössz a szüleiddel, jó?

– Talán addigra visszajön az apukám is, mert... – aztán suttogóra fogta a hangját -...mert nem szeretnék az Osi bácsival menni hozzád.

– Drága kis Tündérem! – suttogta megértően –, drága kicsi Tündérem!

A tavasz végére Vilma néni elhagyta a járókeretet. Napi sétáinak útvonala a veranda előtti járda volt. Tünde, ha tehetett, ott volt mellette, fogta a kezét, és csacsogása közben is figyelte mamája járását. Amikor az első, nehézkesebbé vált lépést észrevette, komolyra zárta arcát, és pihenést parancsolt. A karosszékben eligazgatta a párnákat, két kézzel erősen fogta Vilmi mama karját, míg az nehézkösen beleereszkedett az ülésbe.

– Pihenj csak! – mondta –, nemsokára visszajövök.

Vilmi mama behunyta a szemét. Ez is a játéukhoz tartozott. Ha közben mégis elaludt, Tünde csendesen mellé telepedett, rajzolgatott, babái haját fésülgette, ruháikat igazgatta, vagy halkán beszélgetett velük. Az ébredések az együttlétük örömének legszebb pillanatai voltak. A rajta függő csillogó szempár mintha tüzet lobbantott volna szívében, és egész testét átjárta a szeretet forrósága.

A hónapok múltával egyre kevésbé hiányzott az otthona, már nem vágyott vissza a falujába. Napjait teljessé tették a kislánnyal töltött órák. Egyáltalán nem tűnt idegennek a gondolat, hogy végleg a fiáéknál marad. Még nem mondta ki, magában tartogatta, valami miatt úgy érezte, még nem jött el az ideje. Igaz, egyszer, egy esti beszélgetés alkalmával tett rá célzást azzal,

hogy élete nagy ajándékának nevezte Tündét. A gyerekek elérthették, vélekedett, mert Julika az asztaltól felkelve csak annyit mondott: – Örülünk neki!

Egyik nap Tünde a szokásosnál korábban csengetett be. Vilma néni még ki sem kászálódott az ágyból.

– Ugye, már nem aludtál? – kérdezte megszeppenve.

– Hová ez a nagy sietség? – kérdezett vissza, hogy a füllentéstől megmeneküljön.

– Melyik a kedvenc süteményed?

– Ez meg hogy jutott az eszedbe?

– Azt nem mondhatom meg, mert any.... – Belepirult a hirtelen hallgatásba.

– A gyümölcsös piskóta – válaszolta némi gondolkodás után, mert valami könnyen elkészíthetőt akart mondani.

Tünde a sütemény nevét ismételte félhangosan, aztán tétován nézett hol Vilmi mamára, hol meg az ajtóra

– Szaladj! – mondta a kislánynak, és kedvesen tuszkolta kifelé.

A tányér meggyes piskótából estére is maradt.

– Nincs anyuka a másokéra szorulva! – csattant fel a menyé.

– Miért nem tetszik mondani, hogy megkívánta a süteményt. Igaz, mi nem vagyunk süteményesek, de van itt, a közelben egy jó hírű cukrászda...

Vilma néni önérzetesen félbeszakította a menyét.

– Nem kértem, de a figyelmességük jólesett. – És egészen jó – tette hozzá elszántan.

A haragos csöndnél csak a meggyszemek voltak pirosabbak.

Nem mondhat ő semmi rosszat a menyéről. Húsz év óta soha nem volt köztük egyetlen indulattal kiejtett szó se, a fia jobb asszonyt keresve sem kaphatott volna. Julika most is példásan helyt állt, az egész szabadságát az ő ápolására fordította. És milyen vidáman, dalolva végezte a munkát körülötte! Talán ezért sikerült, szó szerint is, olyan gyorsan lábra állnia. Többször

felajánlotta Julikának, megfőzi ő az ételt, csak vegye meg a hozzávalókat. A menyé mindig azzal szerelte le, minden este meleget szokott készíteni, nem fáradtság ez neki.

Hiába próbálta hasznossá tenni magát, mindig veszekedés lett a vége. Eszébe jutott a konyharuhák mosása. Abból is mekkora ribillió lett! Az utolsó darabokat teregették Tündével, amikor Julika váratlanul hazaérkezett. Elképedve bámult hol rájuk, hol a köteleken lengedező konyharuhákra. Arcának színeváltozása nem sok jót ígért. Tündét idegesen hessegette haza, neki pedig csak a fejével intett.

Megszeppeven követte menyét a lakásba.

– Ki kérte meg anyukát erre? – állt elébe villámló szemekkel.
– Újra kórházba akar kerülni? Mi bízunk anyukában, és tessék! Lehet ezután egy nyugodt percünk, amíg egyedül van anyuka?

– Te, ugye nem szereted Tündét? – kérdezte megfontoltan menyétől.

Julika elképedt.

– Az egészhez ennyi hozzátennivalója van? Anyuka tényleg nem érti, hogy szeretjük és ezért féltjük!

– Nem válaszoltál a kérdésemre.

– Mit szeressek rajta? Anyuka van vele egész nap. Az anyjának meg biztosan jól jön, hogy addig sem kell vele foglalkozni. Lassan betolakszik az életünkbe, másról sem hallok, hogy a Tündére...– Julika zokogni kezdett. – Hagyjuk...hagyjuk...abba!...

Tünde a nyár vége felé váratlan hírral lepte meg Vilmi mamát.

– Képzeld, egy hónap múlva elköltözzünk innen!

Először nem vette komolyan.

– Aztán hová? Az Óperenciás tengeren túlra?

– Á, dehogy! Egy tanyára.

– Egy tanyára? – kérdezte döbbenten, mert érezte, hogy ez most nem kitaláció. – Mit fogtok ott csinálni? És kik költöznek oda? Te, anyu...?

– Meg, tudod, az Oszai bácsi. Az ő házába...és elárulta nekem, hogy lesz kiskutyám, gidám meg barikám... és megígérte, hogy szép virágaim is lesznek, mint a te kertedben. – A lelkesedése hirtelen megtört. – Jó lenne téged is magunkkal vinni!... – Várakozva nézett mamijára, s mivel azonnal nem kapott választ, sóhajtva hozzátette – ...de, anyu azt mondja, Julika néniék úgy sem engednének el.

– Bizony, ez igaz – mondta elszorult lélegzettel Vilmi mama. – No, de addig még van egy kis időnk! – próbálta vigasztalni magukat.

Régi játékaik varázsa megkopott, Tündére érdeklődését csak a tanyasi élethez kapcsolódó történetek kötötték le. És Vilmi mama mindig tudott újat mesélni a madarokról, a háziállatok természetéről, a fürgé lábú, nagy hangú szélúrfikról, az égi lámpásokról, a békák koncertjéről...

– Mint a Rémusz bácsi meséjében? – kérdezte elragadtatva Tünde. – És róka is lesz a tanyán, meg nyúl is? – lelkesedett tovább.

Hiába igyekezett Vilmi mama beleszőni a történeteibe a valóságot, amit ő kiskorától fogva jól ismert, Tündére felfokozott várakozásának világában ennek nem volt jelentősége.

A költözésig még hátra volt egy hét. Vilma néni is, Tündéhez hasonlóan csak az elutazás napján értesült a családi döntésről, hogy erre az időre a kislányt elviszik a nagyszülőkhöz. Tünde reggel óta bölgve tiltakozott az utazás ellen. A búcsúzáskor alig lehetett lefejtetni Vilmi mamáról, olyan kétségbeesve kapaszkodott a nyakába.

– Nem akarlak itt hagyni! – kiabálta. – Vilmi mama, segíts! A tanyáig veled akarok maradni!

Vilma néni szótlanul ült a vacsoránál. Nem kívánta az ételt se, csak menyére tekintettel evett pár falatot. Julika most nem tett megjegyzést, hogy anyuka az utóbbi időben alig eszik, és nem kérdezte azt sem, hogy talán nem ízlik a főztje? Amivel rendszerint felbosszantotta, mert látta a szemében, hogy ingerkedik vele. Most figyelmes volt és kedves. A fia is néha megsimogatta a kezét, így bízatta evésre. Többször is megkérdezték tőle:

– Mi baj van, anyuka? Fáj valamiye? Nem érzi jól magát?

Ő mindannyiszor nemet mondott. Amikor azonban azt tudakolták, van-e valami kívánsága, az arcán szomorúság suhant végig, és bólintott.

– Vigyetek haza, fiam – mondta kiszáradt torokkal.

ANTONIO

A nagymecsettől a XVI. századból származó erődig tart a tengerparti sétány. Széles, elegáns, mintha olasz vagy francia partok pálmákkal szegélyezett útjait járnád. Innen futnak fel meredeken az utcák, egészen a város szívébe, a butikok, mecsetek, üzletek, bazársor zsúfoltságába és azon túl, a várost karéjozó hegyek lábához ragasztott sokemeletes tömeglakásokhoz.

A körforgalomhoz közelebbi mellékutcák szép szélesek, a tőle távolodók keskenyek, sikátorszerűek és egyre meredekebbre rugaszkodnak.

Antonio boltja, amelyet Beduin régiségek boltjának hirdet, a forgalom és a turisták vonulási útvonala szempontjából szerencsés helyen fekszik. Egy sarokra a sétánytól és a bazársorhoz is közel. Ha nincs érdeklődő, kint áll a bolt ajtaja előtt, figyeli az arra haladók beszédét. Éles füle messziről felismeri a magyar szót, azonnal rákezd becsalogató szövegére.

– Gyere, gyere, kicsi magyar! Látsz minden, ami neked kell. Gyere, Antonio jó ember, van szép árú. Mutat neked egész bolt.

Ha megállsz vagy visszafordulsz, elvesztél. Már is ott áll melletted, arcán elbűvölő mosoly, szénfekete szeme nem ereszti el a tekintetedet, nem ér hozzád, de mintha átölelve vezetne a boltjába, engedelmesen követed.

Antonio ad magára. Annyira arab, amennyire kell, inge makulátlan fehér, fekete nadrágja vasalt élű, csuklóján, nyakán vastag aranylánc, és ha szabad a keze, ujjai az imafüzér szemeit sorozzák. Bajusza, szakállja nincs, arca kicsit kövérkés, simára borotvált. Fekete haja olajosan csillog, simán hátrafésűli, mint a lagúnák trubadúrai. Olasz örökzöldeket dúdolgat és a szép nem látványára rögtön kibújik belőle Casanova. Igen, ő olaszba oltott arab.

Antonio igényes vadász, aki ismeri a Közel-keletre utazó turistákat, tudja, hogy magányos nőnek nem nagyon ajánlják ezeket az utakat. Párok jönnek, meg útitársak, baráti társaságok, akik már otthon összeálltak az utazásra. Ebből következik, hogy általában kisebb csoportokban, meg párban látogatják az üzletét is. Barátnőknek csak annyit udvarol, amennyi az üzletmenet szempontjából kívánatos, gondosan vigyázva, hogy mindegyikre jusson a mosolyából. Az igazi vadászat akkor kezdődik számára, ha (látásra) összetartozó pár jelenik meg a terepen. A vegyes párosból is inkább a középkorúakat kedveli. A tapasztalata szerint nekik jobban van pénzüik, mint a fiataloknak, és a hölgyek is szívesebben veszik az udvarlását, mint a fiatal nők.

Antonio nagy előrelátással rendezte be az üzletét. A helyiség hátsó, egyharmad részét leválasztotta. Félrehúzott függöny jelzi, oda is szabad a bejárás. Itt található a nőknek kedves csecsebecsék: nyakláncok, karkötők, fejdíszek, gyűrűk, szobrocskák, amuletek, kis dobozok fémből, fából. Az előlő részben a férfiakat inkább érdeklő tárgyak, használati eszközök sorakoznak a polcokon, asztalokon: érmék, csontból, fából faragott táblás játékok, üvegtárgyak, a mindennapok használati eszközei, bronz tálcák, tálak, köcsögök, palackok, bőr puffok, imaszőnyegek és persze vízpipák, minden mennyiségben és formában, kicsik, nagyok, gyöngyberakással, bojttal és anélkül, ki tudná felsorolni, mi minden. Legjobb, kedves vásárló, ha alaposan szemügyre veszed a portékákat, mert Antonio esküszik, igazi kincs, bármelyiket választanád. Minden itt található tárgy legalább ötven éves, ilyen ritkaságokat sehol nem kapsz a városban, csak nála. Hogy a többi régiségkereskedő mit mond? Nos, nagy valószínűséggel ugyanezeket állítják a sajátjaikról.

Antonio azt is tudja, milyen fontos a vevők visszajelzése, ami nem csak kereskedői hiúságát legyezi, hanem komoly tőke a jövőendő vásárlók bizalmának megnyerésére. Ezért minden látható helyre kitűzte a magyar nyelvű, vevői elégedettségéről

beszámoló írásokat. Rajtuk az elmaradhatatlan dátum, ami a hosszú távon megbízhatóan és eredményesen folytatott kereskedelmi tevékenységét van hívatva bizonyítani.

Antonionak ma jó napja van. Alig nyitott ki, máris boltjába csalogatott egy turista párost. A negyvenes korosztályhoz tartozhatnak, kézen fogva jöttek, mint a szerelmesek. Az emberismerete azt súgja Antonionak, az asszonyon múlik, hogy kell-e neki valami, ha igen, nem fognak vásárlás nélkül távozni.

Először a férfi érdeklődését igyekszik felkelteni, magyar szókincsét is beleszöve az angol mondatokba. Közben kedvesen int a nő felé, türelem, közvetíti a szeme, rögtön mutatok neked is olyant, ami biztosan érdekel. A férfi belefeledkezik a tárgyak özönébe, Antonio érkezettnek látja az időt, és a nőhöz lép. Dicsérni kezdi a jó ízlését.

– Milyen jól illik a farmerjéhez a gyönggyel hímzett könnyű blúza – mondja. Közelebb hajol a nőhöz – és hozzá ez a szép nyaklánc!

Diszkrétén csettint is a nyelvével, ami nem annyira az ékszer szépségének, hanem barátjának, Abbas aranyművesnek szól, mert rögtön látja, hogy az ő műhelyéből való a lánc. A nő elérti, és huncutul Antonio szemébe nevet.

Antonio madárlépésnyit közelít a nőhöz.

– Tudod –, mondja, majd magyarul folytatja, és ujja hegyével éppen csak megérinti a nő karját, – én szeret nagyon magyar. – Visszatér az angolra. – Ti mentettek meg minket, arab kereskedőket, mert a terrorcselekmények miatt elmaradtak a turisták. Ha a magyarok nem jönnének ilyen sokan, a város kereskedőinek nagy része biztosan tönkrement volna. Én is – teszi hozzá, s kezét szívére téve, meghajol. – Az én mamám – folytatja –, olasz. Velencei. – Halkan dúdolni kezdi a Sorrentói emléket. Párás szemmel néz a nőre, majd hátulról gyengéden átkarolja, és a hátsó helyiség felé irányítja.

– Gyere, mutatok neked valódi beduin nyakékeket. Sok évvel ezelőtt nők díszítették vele magukat, hogy egymással versengve újra és újra meghódítsák urukat a sivatagi sátrak mélyén. – A vigyorából kiolvasható, mire gondol. – Nézd, itt van ez a kék lánc, illik a szemed színéhez. – A nő nyakához teszi. – Csodásan állna rajtad – állítja meggyőzően.

Antonio túl közeli szuszogása miatt a nő hirtelen hátra lép. Kezével lever egy fémvillát a falhosszúságú asztal széléről.

A következő pillanatban Antonio már az ajtóban van, onnan szól vissza a nőnek.

– Nézelődjél csak tovább, rögtön visszajövök.

Megáll a férfi mellett.

– Tudok-e segíteni valamiben? – érdeklődik túlságosan is szolgálatkészen.

– Még nem tudom – válaszolja a férfi. – Szívesen nézelődöm tovább, ha lehet.

– Természetesen. Magára is hagyom – Antonio kezét dörzsölve siet vissza a nőhöz.

– Nem féltél egyedül? – szellemeskedik, hogy a villa csörömpölése miatt elillant hangulatból visszahozzon valamit. A nő leemel egy faragott madarat a polcról, és szemöldökét felhúzva kérdően néz Antoniora.

– Babagáj. Babagáj – ismétli ő lelkesen.

– Papagáj – mondja a nő magyarul.

Antonio a fejét rázza.

– Babagáj – és elkéri a nőtől a kis faragványt. – Nézd, – mutatja a papagáj áttört faragású tollain keresztül – ott ül a belsejében a gyereke, a babapapagáj is. Babagáj – mondja megint nyomatékkal.

– Aha, értem már. – A nő elismerően bólint az ismeretlen honfitárs nyelvi fordulatára. – Mennyi?

Antonio töpreng, fontolgatja, kicsit húzza az időt a régen kész válasszal.

– Tíz dinár.

A nő mosolyogva rázza a fejét.

– Három.

Antonio színpadiasan a szívéhez kap.

– Nem, az lehetetlen – tiltakozik – ezt a madarat olajfából faragták. – Kövérkés ujjaival a port törölgeti a babagájról. – Több, mint száz éves. Az enyém, eddig senkinek nem adtam oda – teszi hozzá nyomatékkal. – A madarat visszaadja a nőnek. – Nyolc – sóhajt engedékenyen. – Te nagyon kedves vagy nekem, csak ezért.

A nő sokatmondóan Antoniora mosolyog, és megismétli ajánlatát.

– Három.

Antonio szenvedő arcot vág, megragadja a nő karját.

– Csak neked. Legyen hét!

A nő szelíden eltolja Antonio kezét. Még esélyt lát a további alkura.

– Három. Csak nekem – teszi hozzá kedvesen.

Antonio sebesen mérlegel. Ha most lezárja az alkudozást, elesik az üzlettől. Rossz ómen az első vevőt vásárlás nélkül elengedni. Még egy ajánlatot tesz. Ha a nő nem enged, nincs is igazán vásárlási szándéka – nyugtatja magát.

– Hat. – Várakozóan néz a nőre.

Ő a nyerők biztonságával nevetve rávágja.

– Legyen négy!

– Legyen! – adja meg magát Antonio. Mire kiérnek a külső térbe, arcára visszatér a kereskedők készséges mosolya.

De újabb üzlet már nem köttetik. A férfi tíz dinárossal fizet. Antonio ötöt ad vissza. A férfi éppen be akarja tenni a visszajárót a tárcájába, amikor a nő megfogja a karját és Antoniohoz fordul.

– Négy dinárban maradtunk – mondja határozottan.

Antonio szégyenkezés nélkül odaadja a még visszajáró egy dinárt, és az ajtóhoz kíséri a párt.

Mammamia! – sóhajtja el anyjától örökölt kedvenc szavát. –
Mennyi munka és milyen kevés a haszon! – Majd hirtelen
felderül az arca.

Újabb ígéretes látogatók érkeztek a Beduin régiségek
boltjába.

ELVEK ÉS TÉNYEK

Kertváros Aachen szélén. Rendezett, mint szerte németországi testvérei. A házak formája, a telkek nagysága jó módú lakosokra vall.

Bernddel, az unokámmal a játszótér felé tartunk.

Az utca hirtelen kétfelé ágazik, szelíden emelkedő dombot fog közre, amelyre a kerítéssel és sövénnel körbevett játszóteret és parkot telepítették.

A domb aljában, egyik oldalon homokozók, a másikon kicsi hinták. Az emelkedő két oldalán ügyességi játékok: kötélháló és fém mászókák, lengőhidak, mókuserék, alacsony libikókák. Középső részét szaladgálásra és a téli szánkózásra hagyták szabadon. A dombtetőn focizásra, labdajátékokra alkalmas füves tér, azon túl pingpongasztalok, tovább a kis ligetben zajcsökkentő sövénnel körbevett kőasztalok és padok sakkozónak.

Az ember csak tája a száját, itt minden célszerűségről, átgondoltságról tanúskodik.

A homokozóban teltház van, totyogóstól az ovis korúakig szórják, szítálják, lapátolják (egymásra is) a homokot. Fiatal anyukáik körben, a padokon beszélgetnek olyan elmerülten, mintha évek óta nem találkoztak volna. Időnként felvisít egy-egy apróság. A felnőttek futó pillantással felméri a helyzetet, aztán újra belemerülnek a beszélgetésbe. Tanulja csak meg a gyerek egyedül megoldani a konfliktusait!

Az apukák a hintáknál, mászókáknál tartanak ügyeletet. Nekem a lélegzetem is eláll egy-egy megbillenő gyerek láttán, nekik az arcizmusuk sem mozdul. Na ja! Az önállóságra nevelés elvét mindkét szülőnek be kell tartani!

Unokám fáradhatatlanul hajtja a mókuskereket. Fél szemem rajta, a másikkal egy három év körüli fiúcskát követek, aki rakéta

formájú mászókan küzdi magát egyre feljebb. Négykézláb érkezik a kilátóba, megfordul és a fenekére tottyan. Onnan néz le segélykérően az apjára. Kezét feléje nyújtja, hogy jöjjön érte és vegye le. Ő a fejét rázza és magyarázza, hogyan induljon visszafelé. A kicsi próbálgatja, helyezkedik, de egyre jobban inába száll a bátorsága. Kucorog a rakéta belsejében, ijedt szeméből kigördül az első könnycsepp. Apja hátat fordít neki, és pár lépéssel odébb megy.

Képtelen vagyok tovább nézni a gyerek kínlását. Odamegyek a mászókához és kitárt kézzel hívogatom, hogy jöjjön, én majd segítek. Csak néz, néz bánatos kék szemével, aztán megfordul, és lassan ereszkedni kezd lefelé.

Apja már ott áll mellettem, arcán a meglegedettség vigyora.

– Ugye, hogy egyedül is le tudsz jönni? – mondja a fiának, és kezét fog vele.

Bernd odaszalad hozzám.

– Én is felmászhatok? – Magyarul kérdezi.

Bólintok. A mindig félénk unokám a mászóka előtt egy szemre idősebb gyerek elé vág. Hirtelen gyanús lesz a nagy iparkodása, Miért kérdezte, hogy felmászhat-e? Mire válaszolhatnék magamnak, Bernd már a rakéta padlóján ül, mint pár perccel ezelőtt a másik kisfiú.

Aggodalmasan forgatja a fejét, láthatóan a visszaindulás mikéntjét fontolgatja. Kiabálom, mit tegyen, mibe kapaszkodjon. Két vezényszó között a hátam mögül hallok a közbeavatkozásomat helytelenítő megjegyzéseket. Nem érdekel, mert fontosabb, amire rájöttem, az unokám most mászott fel először a rakétába. Tiszta sor! Neki a félelmét kell legyőznie, hogy nekem ne kelljen a tériszonyomon úrrá lenni!

– Vagy te is olyan ügyes, mint az a kis gyerek volt – biztatom németül, ahogy az óvónője szokta bátorítani a gyerekeket.

Bernd bólint. Térdre ereszkedik, és óvatosan lopni kezdi maga alól a magasságot.

– Jól van kicsim, az első úrutazásodról szerencsésen visszatértél – fogadom megkönnyebbülve a létra aljában.

– Miket tudsz mondani, óma! Nem láttad, hogy a rakéta meghibásodott és nem indult el? Majd legközelebb, ha apával jövök ide, megszerelem. Teljesen egyedül, és apának nem kell félnie, hogy szégyenszemre nem tudok egyedül visszajönni a Földre.

FACSUKA

Emlékszel még Facsukára, akitől – talán óvatosságból –, el sem köszöntek az öreg nagyságáék, amikor egy éjszaka elindultak nyugat felé?

A megüresedett ház emeleti részébe a katonaság helyezett el két családot, a földszinti két szoba-konyhás lakásba pedig két nagycsaládos lakó költözött. Az új beköltözők megörökölték a zárkózó, talán a húszas éveiben járó, öreglányos kinézetű lakót.

Ott lakott az udvar végében, a szomszéd házfalhoz szorított, kis féltetős helyiségben. A pici ablakot sűrű függöny takarta, mögötte soha nem lehetett látni mozgást. A levélajtót mindig csukva tartotta, csak a lakat jelezte, ha házon kívül volt.

A háború után, míg az apácák lakták a város túlsó szélén a fehér falkerítés mögé rejtőzött zárdát, Málíka – mert ez volt a tisztességes neve –, hozzájuk járt aprómunkára, jó szóért és az éhenhalás ellen.

Hívták, hogy lakjon a zárdában, de ő ragaszkodott a sajátjához. Inkább korábban kelt, és télben-nyárban végiggyalogolta a zárdáig tartó négy kilométert, este pedig vissza. Azt is mondhatnánk, így utólag, hogy talán ráérezett az elkövetkezendő eseményekre. Amikor feloszlatták az apácarendeket és mindenüktől megfosztották Isten szolgálólányait, bizony rövid idő belül az utcán találta volna magát.

A zárdán kívülre került apácáknál is nehezebben talált munkát. Érte nem nyúltak ki a segítő kezek a parókiákról, a varrodákból, a sekrestyékből, a kórházakból. Aztán egy nap

meglátta a plakátot, amelyen az új textilgyárba hívták az embereket dolgozni.

A személyzetis gyanakodva vette fel, de kellett a munkáskéz a nagy cél, az élüzem cím elnyeréséhez, amelyről már a gyár avatásakor álmodoztak a kinevezett vezetők. Az elvtársnő frissiben át is keresztelte Málikát Máriára, mert szerinte a Málíka név a múlt csökevénye, és ilyen névvel csak céltáblája lenne az embereknek.

Nehezen szokta az új nevét, sokáig nem is figyelt rá. Talán ezért is terjedt el róla, hogy barátságtalan, rátarti alak. Csak tudnák mire? Fonnyadt, száraz kóró, köszörülték rajta a nyelvüket a hangadók. Se eleje, se hátulja, mondogatták, lóg rajta a köpeny, akárha karóra zsákot húztak volna. Az orra hármass hegyvonulat, hatalmas orrnyílása, mint sötét alagút bejárata. Néz ez tükörbe?

Ahol sok nő van együtt, mint a fonodában, ott a férfiakat különleges becsben tartják. Az élcelődés, ugratás minden napos. A fiatal lányok féltékenyen figyelik egymást, és ha lehet a mesterek, előmunkások, leszedők előtt élcelődnek, a másik kárára. Máriát ugyan nem sorolták a vetélytárs kategóriába, de gonoszkodó nyelvük nem fért meg a szájukban.Nézd a szemét, olyan közel ülnek egymáshoz, mintha egymást figyelnék,...Lehet-e szemébe nézni az ilyennek?...Meg se próbáld, Jani!, incselkedtek a jóképű leszedővel, nehogy örökre lehervadjon a férfiasságod!

Minden alkalommal szíven ütötték Máriát a gonosz szavak, de úgy tett, mintha nem is hallotta volna. Az egymásra utaltság mégis megteremtette azt a laza kapcsolatot, ami az állandóan futó gépek mellett szükségszerű. Ha megkérték, nem tagadta meg a gépsor hajtását a szomszéd gépeken dolgozóktól, míg ők kimentek a vécére, vagy a dohányzóba, cigarettaszünetre. És az övére is figyeltek, amíg evett, vagy a szükségét végezte.

Ha az orsókra akadálytalanul szaladtak a szálak, pihenésképpen másodpercekre leeresztette fáradt szemhéját. Vörös brokáttal függönyözött és elválasztott teremben galambvér színű bársony estélyiben, hajában bársonyszalaggal Málíka énekelt az aranyozott székeken ülő hallgatóságnak. Mária a függöny kémlelőjén át, hátulról látta Málíkat és magában vele dúdolta a dalt... Melegség járta át a testét... A közönség a székekről felállva tapsolt és éljenezte Málíkat... A csöngetésére Mária kinyitotta a szemét. Megtelt csévéket jeleztek a lámpák, pirosan villogtak.

Málíka a vasárnap délelőtti óket templomban töltötte. Vajszínű, törökmintás kendőjét, ahogy illik, mélyen az arcába ráncolta. Két copfjának vége a kendőrojtok alól a vállára ereszkedett. Szoknyája féllábszárig ért, nyáron is magasan záródó blúzt és mellényt viselt. A hideg évszakokban viseltes bekecsét szorította magához. A reggeli csendes misétől a gyermekmisét követő nagymiséig végig ülte mindegyiket. Az első oszlop mögötti padban ült, a hűvös, finom erezetű márvány takarásában. Gyóntatóját, a szelíd beszédű Endre atyát nagyon kedvelte, miatta várta meg a nagymisé. A szentbeszéd alatt le nem vette róla a tekintetét. Úgy érezte, a szószékről mintha egyenesen őt szólítaná meg a beszédével.

A gyermekmise idejére átült a padsorok elé elhelyezett padok utolsó sorába. Imára összetett kézfeje az ölében nyugodott, csak a közös imák idejére emelte az álla alá.

A sudár termetű, jóságos tekintetű József atyát, akit a Nyírségből helyezték ide, a gyermekmise szervezésével bízták meg. Feljebbvalói elégedettek lehettek, két hónap után megteltek a kis padok. A gyerekek mögötti padsorokban ülő anyukák rajongva itták József atya minden szavát. Utólag

visszaemlékezve, talán jobban is, mint a gondjaira bízott báránykák.

A gyerekek lassan megszokták a mögöttük ülő nő látványát, csak akkor lendültek bökődésre a könyökök, ha az atya beintett az ének kezdésére. Titokban hátra-hátra sandítottak, figyelték amint egymásra kulcsolódó öklét a mellére teszi, mint bűnbánáskor szokás, és monoton orrhangon bekapcsolódik az éneklésbe. A szemét behuntya, átszellemült arccal csak a belső dallamra figyelt, nem látta a feléje forduló, cinkos vigyorú kis arcokat és a tisztelendő bácsi szája elé tett mutatóujját sem.

A nagyobb gyerekek kezdték először Facsukának nevezni, mert szerintük fahangú éneklése közben pont úgy tátogott a szája, mint a partra vetett csukáé. A név gyorsan elterjedt és rajta maradt, míg az emlékezet őrzi.

Még ma is, fogyatkozó baráti körben, visszakalandozva a gyermekkorba, néha előjön a neve.

Emlékszel még Facsukára, akitől – talán óvatosságból –, el sem köszöntek az öreg nagyságáék, amikor egy éjszaka elindultak nyugat felé?

Az emlékmorzsák is fogynak, a múltba vesznek.

Azok az évek következtek, amikor a padsorokban is ritkultak a hívők. Besúgók jártak a templomba. József atyát váratlanul áthelyezték egy határ menti faluba, ahova csak határsáv igazolvánnyal lehetett bejutni. A gyermekmise megszűnt, a tisztelendőért rajongó közösség szétszéledt.

A felnőttkor évtizedeiben mindenki megpróbált boldogulni, helyben, az ország másik részén, az elszántabbak az országhatáron túl. Még nem érkezett el az ideje a számvetésnek, a hátrahagyott évek visszapörgetésének, a „mire születtem”, „mi volt a feladatom a világban” kérdésnek. Még sok minden nem

jutott eszébe az embernek, pedig ott voltak, az egymásra halmozódó történetek rétege alatt, felidőzésre, előhívásra várva.

Málíka jobban szerette a délutános műszakokat, mert ilyenkor volt ideje piacra menni, hosszasan nézelődni és szerény ennivalóját több napra beszerezni.

Szerette a piac illatát, a nyüzsgést, az alkudozók kis színjátékait. Vásárlásai visszaidézték a nagyságáéknál töltött éveit. Ő járt asszonyával bevásárolni. Csodálta, ahogy a fillérekért hosszú percekig egyezkedett az árusokkal, amilyen határozottsággal választotta ki a csirkék közül a legsárgább húsúakat, ahogy finoman megcsippentette a kanálban feléje nyújtott túró állagát, ahogy hüvelyk- és mutatóujja apró szorításával kitapintotta a körte érettségét. Jó asszony volt az övé, még a copfját sem húzta meg soha, csak ránézett jóságos ibolyakék szemével és ő pontosan tudta, mit nem csinált jól.

Alkatra ugyan nem látszott, de Málíka szívós teremtes volt. Már egészen kicsi korában kezdte a kecskék legeltetését a bokros lejtőkön. Válogatós állatok voltak, megállás nélkül keresték az ízletes ennivalót, naponta hatalmas területet jártak be. Kevés időt hagytak Málíkanak a pihenésre.

A napokra kiadagolt kenyér és sajt sovány kosznak bizonyult, a cserjék takarásában egészítette ki kecsketejjel. Kitanították a nála idősebb pásztorgyerékek, hogy az első csermelynél azonnal mossa ki fücsomóval és sárral a kis bádogbögréjét az áruuló cseppek és szagok eltüntetésére.

Az asszonyánál soha nem szenvedett hiányt ételben, az éhezést csak a templom előtt kolduló öregember juttatta eszébe.

Nem is értette, mi történhetett, hogy egyik nap, mire felébredt, hűlt helyét találta a nagyházban lakóknak. Örzse, az új bejárójuk meglepetésében a tenyerét csapkodta. Azt mondta, na,

akkor ő is megy, csak elébb még elhossa a faluból Sanyikát, a kisfiát. Lám, a Piros is pakol, viszi, amihez hozzáfért, na, ő soha nem tenne ilyent! Úgy látszik, a nagyságáék komolyan gondolták, hogy hamarosan itt a világ vége, hallottam én, miről beszélgetnek. Hát, te? Veled mi lesz, kérdezte Málikától. Eddig is megsegített a Jóisten, mondta ő, meghallgat ezután is.

A gyóntatójának elsuttogott tanácskérés után egyenes útja vezetett a zárdához, onnan pedig, ha döccenősebben is, a textilgyárba.

A piacról hazaérkezése után a petróleum főzőjén pirított lisztes, köménymagos rántott levest készített. A nagyságáék is ezt ették minden reggel, pedig nem voltak szegények. Úgy tartották, meleg, tápláló és egész napra gyógyszer a gyomornak.

A fonógépek zaja, az orsók, a szálak figyelése, az állandó talpon levés a műszak végére kiszívta az erejét. Jól esett a gyári koszt, nem volt válogató. Este azt ette, ami éppen otthon volt, előfordult, hogy csak vizet ivott. Fogta a pénzt, de az Úrnak bőkezűen adott, minden perselyezéskor.

Senki sem tudott róla, hogy Málka éjszakánként útra kelt. Rálépett az ágya végében a padló alig észrevehető domborulatára, és a fehér fal nesztelenül szétnyílt. Mögötte, a hosszú, keskeny folyosót színes, villódzó fény világította meg. A folyosó végében két ünnepélyes ruhába öltözött nő várta. Bekísérték az öltözőszobába és avatott kezekkel galambvér színű bársony estélyibe öltöztették. Mire bebújtatták a puha, bordó lakkcipőbe a lábát, a fodrász is belekötötte a bársony szalagot a hajába.

Amikor a függöny mögül kilépett, a körös-körül arany stukkókkal díszített teremben a hallgatóság hatalmas tapssal fogadta.

A fátyolos, lassan erősödő dallam kitárta az érzelmek kapuját, behatolt a lélek legrejtettebb zugaiba. Szülőföldjén, a kövér fűvű legelőkön, a karcos ormokon, a hegyek karéjába zárt mezőkön, szelek bölcsőiben, a völgyek mélyén született balladákat énekelte. Megcsalt és gyilkossá vált szeretőkről dalolt, a hatalmukkal, erejükkel, vagy vonzerejükkel visszaélő csábítókról, az elbukott szerelmesek bujdosásba, halálba meneküléséről, koldus sorsra jutott rokkant harcosokról, halálukig üldözött betyárokról, vakmerő tolvajokról, a halálban való egyesülést választó párokról.

A függöny kémlelő nyílásán kukucskáló Málíka minden éjjel magában dúdolta együtt énekelt a művésznő Málíkával, és reménykedve várta, hogy az előadás végén megpillanthassa a feléje forduló énekesnő arcát. Csak egy villanásra! Annyira szerette volna látni azt a másik Málikát, akit lelkében hordozott, aki éjjelente megtestesült álmaiban. Érte kelt útra minden éjjel, az ő dalait dúdolgatta pihenésképpen, az ő dalainak sorai sikoltottak megbántott lelkében. A fények kigyulladtak a színpadon és Málíka csak a körvonalait látta a közeledőnek, a részletek homályban maradtak. Aztán hirtelen sötét lett. Ilyenkor ébredt fel Málíka.

Az álmok közé ékelődtek a hétköznapiak és a vasárnapok, láncszemként kapcsolódtak egymásba. A lánc hosszabbodott, múlt az idő.

A fonoda történetének szomorú napja volt, amikor a gépsorról elszabadult az egyik orsó. Mária hatalmas ütés érzett. Abban a pillanatban a titkos folyosó ajtaja megnyílt, és a lökés berepítette. Az ajtó becsukódott mögötte, a folyosó színes fényei kialudtak. Végében ragyogó fény gyúlt, és meglátta a közeledő alakot. Málíka jött elé, galambvér színű bársonyruhában, bársony

szalaggal a hajában. Most nem maradt rejtve az arca. Ismerős volt, az övé. És mégis más. Vonásai földöntúli fényben tündököltek. Feléje nyújtotta a kezét.

Emlékszel még Facsukára?

FEKETE-FEHÉR KÉPEK

Kedvelem ennek a rövidke utcának a látványát.

Mindjárt a sarkon az aranyműves keleti és nyugati ízlésvilágot egyaránt kielégítő ékszerei csábítják az arra járót. A mellette levő kirakatban a tenger csodás élővilágáról készített, a napsütéstől kissé megfakult fényképek, KODAK feliratú filmdobozok, fényképtasakok. A kirakatüvegen keresztbe vetett papírszalag hirdeti: Ibrahim fotó, filmelőhívás és kidolgozás 24 óra alatt. A következő üzletnek csak bejárata van. Benn a félhomályban készítik elő a vízpipákat, kinn az üzlet fala mentén férfiak ülnek, és békésen pipázgatnak. Szemüket nem kerüli el egyetlen arra járó élőlény sem, élénken reagálnak a legapróbb történésekre is. Időnként beleszippantanak a szomszéd vendéglő ételkínálatának fűszeres párájába. Mellette, a sarki édességbolt előtt széles sütőlapon sütik a kicsi palacsintákat, a gatayefeket, bent a finom töltött mutabakokat. A levegőben dió, szirup, kardamom illat keveredik a fokhagyma, koriander, a friss kávé és mentatea illatával.

Benyitok a fotóüzletbe. Vidáman csilingel az ajtó fölötti csengettyű. A bejárattal szemben, a pult előtt, támlás széken idős ember ül. Haja göndör, szürkés színű, dús állszakáll és rövid bajusz díszíti az arcát. Köszönésemre bólint, és szürke szemét behunyja egy pillanatra. Talán ezzel helyettesíti, hogy nem áll fel a vendég fogadására. A térdén átfektetett mélybarna, fényes botra kulcsolódnak hosszú ujjai.

– Ibrahim mindjárt jön, – mondja, mikor meglátja a kezemben a sárga átvételi elismervényt. Szépen hangsúlyozza az angol szavakat. – Elment a képekért a laborba.

– Várok.

Körbenézek az üzletben. A falakon mindenütt fotók, fekete-fehér képek. A Vadi Rum sziklái szinte izzanak a napsütésben.

Tevék hosszúra nyúlt árnyékai a homokhegyekre vetülnek. Beduin vakító fehérben, futólépésben a végtelennek tűnő sivatagban. Gyönyörű, sötét szemű kislány ül a csodálatos, épségben maradt jerashi Déli színház nézőterén, göndör hajszájai között bujkálnak a napsugarak, fénykoszorút fonnak a gyerek hajába. Az oszlopos színpad elmosódott képe kárpitozza a gyerek mögötti teret. A Hammamat Ma'in vízesés elszabaduló, gyémántcsillogású cseppjei felett átsuhanó madár szárnytollainak fényes íve a napsütésben. A Qasr Kharanah masszív tömbje a végtelen sivatagban. A rózsaszín város, Petra fekete-fehérben is lenyűgöző képe a Madhbah tetejéről. Mindegyiken gyönyörűek az árnyék-fényhatások, készítője ismerte a szakma legapróbb fortélyait is. Újra visszamegyek a gyerek fotójához, és próbálom kitalálni, mikor készülhetett a kép. A széken ülő mintha belelátna a gondolataimba, megszólal.

- A lányom, harminc évvel ezelőtt.
- Az ön felvételei? – kérdezem. – Nagyon profi munkák.
- Mindig fényképész akartam lenni. Apámtól kaptam az első gépemet tíz éves koromban. Jómódú ember volt, ügyes kereskedő. Örmény apja, nagyapja tehetségét örökölte.
- Honnan származtak ide?
- Jerevából. A nagyszülők 1918-ban hagyták el az otthonukat, amikor a törökök nekiindultak a keleti örményeket is irtani. Megijedtek, hogy anatóliai rokonaik sorsára jutnak.
- Sok örmény él itt?
- Az országban igen, itt nem sok. Ahol többen élnek, ott tartják a szokásaikat. A többi meg lassan elarabosodik. Apám is arab lányba szeretett, nem érdekelte a család tiltakozása, otthagyták őket, és ide jöttek anyámmal. Az én asszonyom palesztin volt, így keveredünk. A sebeink, persze, nehezen gyógyulnak, mert mélyek – sóhajtja. – De feledni, azt nem szabad! Mert, amit elfelejtene, az sokak szerint meg sem

történt. – Eh! – legyintett – maga még nagyon fiatal, hogy ezt megértse.

– Gyermekekoromban hallottam először az örményekről, a Musza Dagról, folytatásos rádiójátékban. Attól fogva Franz Werfel könyvét kerestem, míg sok év múlva, már felnőttként, elolvashattam.

Csodálkozva néz rám, aztán csak megkérdezi.

– Melyik országból jött?

– Magyarországról. Nekünk is megvan a magunk fájdalmas vesztesége, következményei nemzedékeken keresztül sem múltak el. A mások szenvedéseit mélyen átérezzük, de a sajátunk fáj a legjobban.

– Sokan jönnek maguktól. Kicsit ismerem a történelmüket. Igaza van, a sebeket nincs értelme hasonlítani.

– Ki örökölte a tehetségét – kérdezem, hogy megtörjem a csendet.

– A második fiam, Ibrahim. Sajnos, ő már csak hobbiból fényképez. Igazán kiváló volt a színes technikában, de látom, szaporodnak az előhívatlan filmjei. Még bízik benne, hogy lesz ideje hagyományos módon kidolgozni a felvételeit. Pedig nincs ideje, se türelme. Egész napját az üzlet, meg a labor irányítása köti le. – Legyintett. – Gépek csinálnak itt már mindent, a felvételeket meg digitális fényképezőgépekkel készítik. Az automatika mindent beállít. Hol van ebben az ember? Megnyom egy gombot, s már nézheti is vissza a felvételt. Ha nem tetszik a kép, kattanthat újra, meg újra. Nincs várakozás, nincs izgalom, nincs a sötétkamrában a szertartás, a csoda, amikor a hívóban lassan előtűnik a kép. Ezeket itt – mutat körbe a falon – most már nem készíthetném el. Nem csak az idő elmúlása miatt, hanem, mert nálunk megszűnt a fekete-fehér technika, nincsenek filmek, vegyszerek, más országokból kellene beszerezni. Talán a neten keresztül menne, de kinek kellenének?! Meg aztán, már megöregedtem. A fotózáshoz biztos kéz kell, erő és türelem.

Most már az sem, – sóhajt kesernyésen – itt van helyette a digitális technika. – Maga milyen géppel dolgozik? – csap rám hirtelen a kérdéssel.

– Yashica Lynx 14 E.

– Neee! – szalad ki belőle a hitetlenkedés. – Legalább 30 éves gép!

– Már el is múlt – bólintok.

– Milyen minőségűek a felvételei?

– Jók – válaszolom rá szerénytelenül gyorsan.

– Van még előhívatlan filmje? – kérdezi, és mintha a remény csillanna meg a szemében.

Arra számítottam, hogy a fényképezőgépem egyéb paramétereiről is szót akar váltani, ezért váratlanul ér a kérdése.

– Nincs – mondom, és abban a pillanatban érzem, milyen választ remélt.

– Meddig marad nálunk? – Bizakodás ül a szemében.

– Hajnalban repülök vissza.

– Pedig ennek a gépnek a felvételeiért még egyszer beültem volna laboromba – mondja elszántan, és meggyőzően bólogat hozzá.

Ibrahim erre a mondatra lép be az üzletbe. Még a köszönni is elfelejt, apját nézi hitetlenkedve. Ő maga élé állítja a botját, rátámaszkodik, és nehézkesen felegyenesedik.

– De, látja kedvesem, a Mindenható nem akarja, hogy dolgozzam. Legyen meg az akarata! – Búcsúzásra emeli a kezét.

– Ha legközelebb jön, hagyjon meg nekem egy tekercset. Isten áldja, szerencsés hazaérést!

Egyenes tartással, sétalépésben kerüli meg a pultot, és résre nyitva hagyja maga után a hátsó helyiség ajtaját.

CAKKOS SZÉLŰ PIZZA

Mintha a Duna hirtelen összecsukta volna legyezőjét, az aluljáró bejárata előtt megszűnt a légmozgás. Bent fullasztóan terült szét a tespedt, meleg levegő.

Iza ráérősen lépkedett lefelé a lépcsőn. Ha szokásától eltérően, nem késik a fia a gyerekekkel, gondolta, akkor is van még tíz perce nézelődni. Túl van a bevásárláson, három napra előre megfőzött, nincs miért idegeskednie. Bencével töltheti minden percét! Talán elmennek Harasztira is, az óvodába. Régóta ígéri a volt kolléganőinek, hogy okos, szép unokáját megmutatja nekik. Persze, ez attól is függ, hogy a gyereket meddig hagyják nála. Iza, szólt önmagára, inkább nézelődj!

Nem is tagadja, hogy szórakoztatja az aluljáró nyüzsgése, ez a mikrovilág, vagy ahogy ő nevezi: ez az embermassza. Szereti a változatosságát, még ha ezért az ismerősei közül többen is megmosolyogták.

Neki egyáltalán nem snassz itt álldogálni, az unokájára várva, mint azt a felkapaszkodott, nagyságos menyé hiszi. Az bezzeg már az életét sem tudja elképzelni kocsni nélkül! Csak olyankor nem feszít a docens úr mellett, ha a kis Bencét kell átadni a mamának, vagyis neki, nehogy találkozni kelljen az anyósával. Miért van az, hogy némelyek az ismeretségük első pillanatától kezdve egymásnak feszülnek? Mielőtt még bármit, lényegest-lényegtelen, tudnának egymásról? Na, nem rontom a kedvem, gondolta. Ha a fiamnak jó, már pedig úgy látszik, hogy az idő múltával egyre inkább a felesége felé hajlik, nem tehetek mást, tudomásul kellennem. Ez az unokámmal való találkozások ára! Csak már jönnének!

Elhanyagolt öltözetű és kinézetű férfi ül az aluljáró lépcsőjén. Markát nyújtva erőszakos hangon, szinte követelve kiabálja végtelenített szalag-mondatát: Adjatok egy kis pénzt ennivalóra

ennek az éhes gyerekeknek! Adjatok egy kis pénzt ennivalóra ennek az éhes gyerekeknek! Adjatok...!

Két lépcsőfokkal feljebb ül egy maszatos kisgyerek. A szíve összeszorul. A gyerek hat év körüli lehet, hasonló korú, mint az ő Bencéje. Sötétbarna haja, mint az összegömbölyödött sündiszno tüskéi, szerteszét áll. A szájához érintve apró harapásokkal körbecakkozott pizza darabot tart a kezében.

A múltból hirtelen szeme elé villan a konyhájuk képe, ismerős illatok csapják meg az orrát. Édesanyja áll a gyúródeszka előtt és a bablevesbe gyúrt tésztát körömnnyi darabok kiszakításával csipkézi hasonló formájúra. Szájában összefut a nyál.

A gyerek mozdulatlanul tartja a körbeharapdált pizzát és a fejét is, nehogy eltávolodjon a szájától az ennivaló.

Megáll a gyerek mellett és kotorászni kezd a retikülben. Az rávillantja szénfekete, csillogó szemét, majd gyorsan lesüti. Kétszázast tesz a gyerek és a férfi közé helyezett dobozba. A férfi feléje fordul, de csak bólint, köszönésképpen. Egy pillanatra sem kapcsolja ki magát.

Nem távolodik el messzire tőlük. Egy közeli oszlop takarásából figyelni őket.

A gyerek igyekszik szemét lesütve tartani. A könnyörületért cserébe egy kis alázatot mutatni. De a körülötte nyüzsgő emberekre újra és újra rácsodálkozik és elkalandozik rajtuk a tekintete. Látszik rajta, hogy idegen a neki szánt szerep, még nem törték be engedelmes kéregetővé. A pizzából nemhogy éhes-hatalmas falatokat, de már aprókat sem harap ki. Már/még nem éhes, vagy talán nincs rá gusztusa, vagy a pizza-fűszerek ismeretlen íze vette el az étvágyát.

A cakkos szélű pizza azonban a lényegről árulkodik. Egy ideje bizony már csak ímmel-ámmal evett, feltehetően a mellette ülő felnőtt parancsának engedelmeskedve: Egyél! Egyél még! Lássák, hogy éhes vagy!

Most már azt se. Az undornak nem lehet parancsolni. S mert ültéből nem kelhet fel, hát mímeli tovább az éhséget. Gyerekésszel, de mégis okosan igyekszik megtéveszteni a parancsolóját és az embereket. Ha már se étvágya, se gusztusa az ennivalóhoz, kitartóan tartja a szája előtt, mintha harapni készülné belőle.

Tíz év körüli gyerekcsapat közeledik a lépcső felé. Egymás szavába vágva, hangosan gesztikulálnak. Egyikőjük focilabdát szorongat a hóna alatt. A fiú felfigyel rájuk, és szemével követi őket. A keze lassan süllyed, mintha az ennivaló nyomná lefelé. Mi van, öcsi, szól vissza az egyik, ilyen jól megy a koldulás, hogy pizzára is telik? A kis csapat röhögve nyomul fel a lépcsőn.

Valaki Izának ütközik. Az oszlop fogja fel együttdőlő testüket. Bocs' nagy! Lendületből megállni még nem megy, kiabálja ijedt-boldogsággal a beléje csimpaszkodó Bence. Ő szorosan átöleli és megemeli kis izmos, kemény testét, hogy a görkori felett visszanyerhesse az egyensúlyát. A mellkasában érzi Bence sisakjának ütését, de ez más fájdalom, és nem is fáj annyira, mint a szavaké szokott.

Bence feje felett búcsúpillantást vet a gyerek felé. Az a térdén támasztja elfáradt kezét. Már nézelődni se mer. A másiktól áradó düh engedelmes harapásra kényszeríti. Szájával a pizzához közelít. Ajkait vicsorítva széthúzza, és egy foghegynyi darabot lecsíp a cakk végéből.

HARANGSZÓ

Bátyáim még kínlódtak a ministrálás latin szövegével, amikor én már kívülről fújtam. Hiába mondták, ne strapáld magadat, lányból úgy sem lehet ministráns, ha csak tehettem, ott sertepertéltem körülöttük a sekrestyében, a „hátha-mégis” lehetőségét vártam. Vállaltam volna gyertyatisztítást is és segítséget az atyák öltöztetésében, de ezeket is mindig fiúkra bízták. Ha nem kellett volna meggyónniuk, bátyáim legszívesebben copfomnál fogva penderítettek volna ki.

A makacs tettekrekeszségemet végül az vette észre, aki a legkevesebbet foglalkozott a hívekkel, Olivér, a harangozó.

– Szoktál fára mászni? – kérdezte egy alkalommal, amikor ketten maradtunk a sekrestyében.

– Persze – válaszoltam önérzetesen.

– Szóval, nem szédülsz a magasban?

– Nem olyan magas a barackfánk az udvarban, hogy szédüljek a tetején – vonogattam a vállamat.

– Feljönnél velem a toronyba?

– Harangozni? – kérdeztem csodálkozva.

– Harangozni.

Dobogó szívvel másztam a toronyba vezető keskeny csigalépcsőket. Ismertem ezt az utat. Néha előfordult, hogy a kórus helyett tovább mentem felfelé a kanyar után kiegyenesedett csigalépcsőn, amelynek végét fekete vasajtó zárta le. Volt, hogy az ajtót résre nyitva találtam, és egyszer dobogó szívvel mögéje is néztem, de a sötétség visszariasztott az újabb kísérlettől.

Olivér a zsebéből kulcsot húzott elő, és fordított egyet a záron. A befeszített ajtó nagyot dörrent. Összerezcentem. Olivér játékosan összehúzta barna, sötét pettyekkel tarkított szemét.

– Van még kedved tovább jönni? Ne félj, mindjárt megszokja a szemed a sötétet. Aztán ügyesen gyere ám utánam! Figyeld, hogy hová lépek! – mondta, és még jobban meggörnyedt, mint ahogy járni szokott.

Minden lépcsőfok újabb nyílást hasított a sötétség szövetén, fokozatosan kivilágosodott. Akkor mertem csak szétnézni, amikor Olivér a kezét nyújtotta, és átsegített a toronybelső mentén körbefutó keskeny, fagalériára. Vaskos, egymáshoz erősített gerendák szövevényes támasza között megpillantottam a nagyharangot. Alatta mélybe ereszkedő üresség, felette másik, sokkal kisebb harang. A torony négy oldalán ívelt, zsalugáteres ablakok szöktek a magasba, fel az órákig. A haranghúzó kötelek két, egymás melletti tartógerendához voltak kötve.

– Most még körbe mehetsz, nézelődhetsz az ablakokból, aztán mielőtt elkezdek harangozni, oda fogsz állni – mutatott Olivér a húzókötéllal szembeni oldalra –, és onnan nem mozdulsz, csak akkor, ha engedem. – Hangja szigorúan szólt, oda kellett figyelnem. Évekkel később tudtam csak megfogalmazni az akkori benyomásomat, hogy az arcának furcsa kékes színe volt a zsalugáterresek között átszűrődő fénypázmában.

Életemben ilyen csodát még nem láttam. Mintha minden összezsugorodott volna, az emberek, a járművek, a fák, a házak, az egész város. A házak rengetegében először a mienket kerestem meg, aztán azokat az utcákat, tereket próbáltam megtalálni, ahol gyakran megfordultam. Láttam a város számomra ismeretlen részeit, és láttam városrészünk utolsó házait, amelyek a felnőttek szavaival mondván már a juhszállón voltak. A földeken túl, a távolban elmosódott települések olvadtak bele a látóhatárba, és párába veszték a folyót kísérő ártéri erdők. De jó az Úrnak – gondoltam –, hogy ezt a gyönyörűséget minden nap látja odafentről.

Olivér a nadrágja zsebéből kis dobozt vett elő, vattacsomók voltak benne.

– Tedd a füledbe! – mondta, – és ő is bedugaszolta a sajátját.

A harangzúgást mégis hazavitem a fülemben. Minden más hangot elnyomott, kicsit belesüketültem az élménybe és az örömbé.

Olivér mindenre megtanított, ami a harangozásról, a harangokról tudni érdemes. Lerajzolta, hogyan öntik a harangot, elmagyarázta, melyik harangot milyen alkalomkor kell megszólaltatni, és elmesélte, miért kapta a nagyharang a Szent Rókus nevet. Beszélt arról is, hogy ha ügyetlenül kezdené hintáztatni a sisakot, a harangnyelv egy ideig csak a harang egyik oldalát kongatná, és az emberek azt hihetnék, hogy baj van, mert félrevert harangszót hallanak.

– Persze – tette hozzá tűnődve – jó részük már csak a szirénaszót ismeri.

Csodáltam az erejét, ahogy a kötelet egymás után gyorsan, különböző fogásokkal lefeszítette, és végül a harang megadta magát. Nincs magyarázat rá, miért fogott meg az a lány mozdulat, amit még most is fel tudok idézni, ahogy a harangozás után kisimította az arcába hullt, enyhén őszerű, sűrű fekete haját.

Megígérte, ha eljön az ideje, megkondíthatom a kis lélekharangot.

Valamiért egyre ritkábban adódott lehetőségem vele menni a toronyba, pedig a tekintetemben biztosan észrevette az ajánlkozást. Egyszer azt válaszolta a kérdésemre, jobb, ha az emberek nem vesznek a szájukra. Nem nagyon értettem, miért mondta, de éreztem, összefüggésben van a hívások ritkulásával. Pedig nagyon vártam, hogy a kezemben foghassam a kisharang kötelét.

Akkoriban is telt az idő, ha nem is olyan gyorsan, mint mostanában. Senkinek nem árultam el, hogy már több mint egy

éve harangozni járok a toronyba. Az egyik este elhűlve hallottam apám szokatlanul éles hangját a másik szobából.

– Margit! Igaz, amit hallottam, hogy a lányod feljár a toronyba azzal az örülttel?

– Nem örült. Csak az emberek szeretnek mindenfélét összehordani. Attól, hogy valaki idegileg egyszer összeroppant és emiatt kórházba került, még nem örült.

– Szerinted helyénvaló, hogy egy gyereklány kettesben legyen egy ilyen...egy ilyen beteg emberrel?

– Tudok róla, a fiúk mondták el. Kálmán, én vagyok a gyerekekkel egész nap, ismerem minden rezdülésüket, Anca tekintete elárulná, ha ez nem lenne tisztességes felnőtt-gyerek kapcsolat.

– Nem kell megvárni, hogy a baj bekövetkezzen! Megtiltom!...Beszélj a lányoddal, hogy többet nem mehet azzal a...Úgy is itt az ideje, magyarázd el neki, miért! Nem akarok erről még egyszer beszélni!

Súlyos szavak voltak, nem tudtam mit kezdeni velük. Olivér se örült nem volt, se beteg, a barátom volt, akivel jókat lehetett beszélgetni, akinél szebben senki nem rendezte el a virágokat az oltárokon, még Klári sem, a volt apáca. És ha valamelyik atyának nem volt ministránsa, ő mindig beöltözött, kivéve, ha harangoznia kellett. Az is izgatott, vártam, hogy megmondják, minek jött el az ideje, de csak nem akart kitudódni. Napok teltek, hetek múltak, de velem senki nem akart semmit megbeszélni.

Olivér többet nem hívott a toronyba. Néha, ha már nagyon kitartóan néztem rá, majdnem könyörögve, megsimította a fejemet, és csak a szemével intett, hogy most nem. Pedig még mindig tartozott nekem a kisharang megszólaltatásával.

Az idő lelohasztotta a nagy lelkesedésemet, talán szégyenlős is lettem, s nem jártam a sekrestyébe sem. A bátyáim meg ministrálás helyett a lányokkal bújócskáztak a templomkert orgonabokrai között, nem tartották rajtam a szemüket

Olivérrel ritkán találkoztam. A mosolya, ami régebben olyan mókásan szaladt fel az arca egyik felére, szomorú volt. A keze hideg és beszéd közben néha a szívére tette a tenyerét, mint az atyák misézéskor. A haja ezüstösen csillogott, és görnyedtebben mozgott, mint szokott. Mikor már hosszabb ideje nem láttam a templom környékén sem, a sekrestyéstől megtudtam, hogy szanatóriumban gyógyítják, és a beteg szíve miatt többet nem vállalhat olyan nehéz munkát, mint a harangozás.

Édesanyánk hamvainak kiszórásakor rajtunk kívül senki nem volt a folyóparton. Hallgatagon néztük, ahogy a sodrás elkapta a bedobott sárga rózsákat, és körülöttük, itt-ott nagyot csobbant a víz. Hirtelen valaki megérintette a kezemet. Olivér állt mellettem, és felém nyújtotta a harangkötelet.

OLGA

Ha valaki ezen a kellemes szeptemberi éjszakán, úgy két óra tájt, a *Szólőfiirt Borozó* közelében járt, egy nőt látott kifutni a helyiségből. Fején kalapot viselt, könnyű ruhájának alját hosszú lábszárán vitorlaként feszítette ki a szél.

Bukdácsolva futott a folyó felé, le a meredek, füves töltésoldalon. Az oldalához szorította válltáskáját, benne legújabb verseit. Miattuk került olyan helyzetbe, hogy most csontjai épségét is kockára téve, sírással küszködve, magas sarkú szandálban, a szeme előtt összemosódó homályban botladozik a part felé.

Szandálja sarka hirtelen megcsúszott a harmatosodó fűvön. Fenekére esett, és a hátán szánkózva ért le a töltés alá. A sokktól elmúlt a sírása, ernyedten fekvé maradt a fűben

Felette a csillagok biztatóan hunyorogtak. De Olga hiába nézett a csillagok felé, nem látta őket és nem hallott semmiféle biztatást. Bármilyen gondolat környékezte meg, eltűntek tudata valami titkos süllyesztőjében.

Az első dolog, amit a külvilágból érzékelt, hogy fázik. Izmai nehezen engedelmeskedtek, csak többszöri nekilódulás után tudott felülni. Csodálkozva nézett körül. Előtte, a mederben lustán mozgott a folyó, vízredőin ezüst szikrák villantak.

Rászánta magát hogy felálljon. Átfordult, négykézlábra ereszkedett, úgy tápászkodott fel. Mintha nem is negyven, hanem kétszer annyi éves volna. Miközben összegyűrődött muszlin szoknyáját porolta, gyűrődéseit simogatta, tenyere egy széles szájú lyukba siklott, hüvelykujja fennakadt a nyílás szélén. A szívverése is megállt! Gyorsan megfordította magán a szoknyát, és kétségbeesett sírás tört fel újra belőle.

– Istenem! Még ez is! Oda a szép ruhám!...

...Egyszerűen nem tudott dönteni, melyik ruhát vegye meg. Legalább fél órája próbálgatta magára és maga elé ezeket a habkönnyű muszlin és zsrzset együtteseket. Legjobban a zöld-kék színű tetszett. Igaz, ez volt a legdrágább.

– Még egyszer felpróbálnám – mondta bizonytalanul az eladónak.

Nézegette magát, forgott a tükör előtt.

– Nem is tudom – kezdte tétován, de elhallgatott, mert közben észrevette, hogy a tulajdonosnő egy új ruhával jön ki a raktárból. Abban a pillanatban biztosan tudta, hogy *az* kell neki.

– Valakinek félretettem – mondta kedvesen. – Harmadik napja tartogatom. Ha gondolja...

Olga az öltözőfülkében éppen csak belepillantott a tükörbe, már is boldog biccentéssel erősítette meg a döntését. Széthúzta a függönyt.

A két eladólány és a tulajdonos is szinte egyszerre bólintottak: Ejha! Ez igen!

– Mintha önre álmodta volna a tervezőnk. Tökéletesen áll magán, és ez a különleges narancssárga-piros színekombináció is a haja színéhez van kitalálva! – bízta a tulaj. – Van egy hozzáillő kalapunk is. Megmutassam?

A karimás, fekete panamakalapot a ruha anyagából való széles, ráncolt szalag díszítette.

Olga arca kipirult az izgalomtól.

– Mennyi? – kérdezte, miközben a szeme könnyörögve nézett a mosolygó nőre. Jaj! Nehogy sokat mondjon!

– A szoknya és a tunika huszonnégy, a kalapot odaadom háromért. Vétek lenne itt hagyni – tette hozzá rábeszélően.

Olga nyelt egyet. Sokkal több, mint amennyit...Éppen ki tudja fizetni. De már a vonatjegyre sem marad elég pénze. A

többiről nem is beszélve! Megint az anyja nyugdíjából kell kölcsönkérnie.

– Higgye el, nem drága! – erősítette a szándékában a tulaj. – Givenchy modell. Pesten legalább a duplájába kerülne.

Olga nagy lélegzetet vett.

– Megveszem – sóhajtotta elszántan.

Ahogy közeledett az úton hazafelé, lassanként elszállt belőle a lelkesedés. Egyre forgatta fejében, hogyan mondja meg az anyjának, megint vett egy új ruhát, és szüksége lenne tízezer forintra a fizetésig.

Maga előtt látta ágyban fekvő anyját, ahogy sovány, májfoltos kezeivel a takarót csapkodja dühében.

– Meg vagy te veszve ezzel az esztelen vásárlási mániáddal! Áru!d már el egyszer végre, mi a fenének az a sok gönc! Az összes szekrény a te holmiddal van tele. Hova a fenébe veszed fel? Nem mindegy, hogy mit takar a fehér köpenyed? Az utcán meg egyszer agyoncsapnak a szép ruhád miatt. Mert azt hiszik, hogy a bőröd alatt is pénz van! Erre nem gondolsz, mi? Csak a flanc, csak a csicsa. Akkor velünk mi lesz? He? A szerencsétlen öcséd magát se tudja ellátni, hát még engem!

S már sírja is keserves könnyeit, fogatlan, félrecsapott szájából folyik a nyál.

– Jaj, Istenem! Miért nem veszel már magadhoz? – és egyre hangosabban jajgat.

Erre aztán öcsi is átcsoszog a másik szobából, és együtt rínak, óbégatnak, kifáradásig.

Annyiszor mondták már a kolléganői, hogy mi a fenének kell mindent elmondania otthon? Főleg olyat, amiből tudja, hogy ribillió lesz. Ugyan hogyan tudna eltitkolni bármit is abban a pici, másfél szobás lakásban? Az anyja szemét nem kerüli el semmi. Ilyen maradt még a második agyvérzése után is.

A bajok húsz éve, az öccse motorbalesetével kezdődtek. Mire az túljutott az életveszélyen, az anyjuk kapott agyvérzést. Olga állandó éjszakás műszakot vállalt a kórházban. Napközben ideje egy része arra ment el, hogy az öccsét húzta-vonta egyik orvostól a másikig, ráimádkozótól a természetgyógyászig, és ellátta az egész családot. Aztán jó tíz évig főleg az anyjukra hárult ez a feladat. Most megint Olgának kell helytállni, háromójukért. Lassan eljut odáig, mondta minap a váltótársának, hogy az alvás lesz a legnagyobb luxus az életében. És az erejéből sem telik többre, mint évente kétszer elvinni öccsét kontrollra. Ha nem lenne egészségügyis, talán nem szégyellné kimondani: Minek? Az öccse teste mintha tizenhét éves maradt volna, csak éppen összetörve, a szelleme...nos, erre nincsen mérce. Néha vannak jobb napjai.

Apjuk több mint tizenöt éve hagyta el őket. Azóta semmit sem tudnak róla.

Amilyen ütemben merültek ki érzelmi és anyagi tartalékaik, úgy keseredett meg körülöttük a levegő. Ha reggel félórával később ért haza a kórházból, anyja legtöbbször lekurvázta vagy lehülyézte. Mikor mit gondolt a késésének okáról. A fizetését az utolsó fillérig elkérte, az első hónaptól kezdve. Annak idején az apját, aki könyvelő volt egy kisebb vállalatnál, ugyanúgy „kizsebelte” az anyja, mint őt.

– Egy családban csak egy kincstárnok lehet – nyilatkoztatta ki, ha valaki lázadni mert a szigorú pénzügyi szabályozás miatt. –. Amire szükség van, előteremtem. A többiből a jövőnket alapozzuk.

Olga akkoriban még tartott anyja erőszakos természetétől, nem mert lázadni. Azt azonban egyáltalán nem értette, hogy az apja miért tűri a zsarnokoskodást. Sajnálta, de egyben megvetette ezért.

Anyja csak egyszer engedett a szigorú spórolásából. Öcsinek a tizenhatodik születésnapjára kéz alatt vettek egy kismotort.

Ezért nyaggatta már őket hosszabb idő óta. De az is lehet, hogy az ötlet apjuktól származott. Tény, hogy ő legalább olyan gyakran ült a motorra, mint öcsi. És nem mindig sikerült békésen dönteniük az elsőbbségről!

Alig egy év múlva a motor az út menti árokba repült, maga alá préselve az öccsét. Életben maradására nem sok esélyt adtak az orvosok.

A szakközép elvégzése után Olga a belgyógyászatra került. Nem ez volt az álma, hanem a műtő. Ott azonban összeszokott csapat dolgozott, középük kerülni csak valami csoda folytán lehetett volna. Később, amikor már állandó éjszakás volt, lehetősége lett volna váltani, és segédműtösként az áhított „elit” tagja lenni. Öccse miatt azonban nem maradt más választása, mint hogy éjszakás nővér maradjon.

Olga sokkal közelebb érezte magához a női betegeket, mint a férfiakat, és mindig összeszorult a torka, ha egy hozzá hasonló korú, súlyos női beteg került az osztályra. Ha elvesztették az illetőt, napokig nem lehetett szólni hozzá. Mindig az járt az eszében, hogy vajon az elhunynak mire futotta rövid életéből? Élt-e a lehetőségeivel, vagy elfutott mellettük? Maradt-e a családtagok, ismerősök halványuló ráemlékezésén kívül más is utána, ami jelzi, igazolja a létét? Olyasmi, mint például a versek.

Nyugalmasabb éjszakai órákon, amikor a nővérszoba asztali lámpájának árnyékolt fényében verset írt, az írás szükségén túl, talán tudat alatt, Olga kezét az a gondolat vezette, hogy csak nem múlni ki nyomtalanul a világból! Mert elképzelhetetlennek tartotta, földi létét csak azért kapta, hogy a napokat, mint egy mókuskereket hajtsa a tegnaphoz, a tegnapelőthöz, meg az azelőthöz hasonlóan. Így ismétlődjenek a napok éveken, évtizedeken keresztül? Kell valami, ami belőle fakadt, ami róla (is) szól, ami a gondolatait őrzi. Akkor is, ha ő már nem lesz.

Középiskolás korában kezdett irodalmi estekre járni, és később pedig, amikor már dolgozott, részt vett írótalálkozókon,

befizetett nyári táborokra. Ahol a hozzá hasonló amatőrökkel együtt lesték a nagyok szavait, ismerkedtek az írás fortélyaisal, építették a kapcsolataikat.

Ezekre az alkalmakra mindig nagyon gondosan válogatta össze és egészítette ki a ruhatárát. Sokszor előfordult, hogy „erején felül” költekezett, annak ellenére, hogy tudta, ellentételként sok hetes koplalás vár rá.

De egyáltalán nem bánta! Máshova nem igen járt, ezekre is csak sok veszekedéssel jutott el. Anyja szinte féltékenyen számoltatta el a szabadidejével. Amikor pedig az első, divatos kosztümjével hazaállított, úgy kurvázta le, ahogy addig még soha. Lelketlen tolvajnak nevezte, aki a flancért még a saját családját is meglopja. Olga akkor csak annyit válaszolt az ordítva hadonászó anyjának:

– Ne ismételd meg többször! Különben elköltözöm a nővérszállásra!

Aznap a szokottnál jóval korábban indult el otthonról. Gyalog ment a kórházba. Az új kosztümjében.

Ha a betegek rámosolyogtak, tudta, abban benne van a kötődésük, a kapaszkodásuk, a hálájuk is. Most, hogy észrevette a járókelők elismerő pillantását, mosolyát, biztos lehetett benne, hogy azt elsősorban a jól öltözöttsége, a harmonikus kinézete váltotta ki belőlük. Lassított a léptein, hogy minél tovább legyen része abban az érzésben, amit sikerének öröme okozott neki.

– Mi történt veled? Talán megütötte a főnyereményt? – kérdezték a kórházban.

– Majdnem olyan jó – mondta, és csak nevetett tovább.

Az évek múlásával, ha lelki egyensúlya megbillent, a butikok ajtaja felett egyre sűrűbben csendült meg a kis csengő. Már a belépéskor elfogta egy bizsergető, kellemes érzés, a kényeztetés mákonya. Csak itt, egyedül itt élhette meg, mit jelent a figyelem középpontjában lenni; érezni, most ő az személy, akinek a kedvében igyekeznek járni, akinek a kérése parancs, mert ő a

vevő. Minden alkalommal hosszasan válogatott, húzta az időt, élvezte a vele való törődés minden percét. Még akkor is, ha tudta, nem önzetlenül lesik a kívánságait. Mert mindig egy helyről öltözött, komoly vevőnek számított, akinek vásárlási szándéka mögött pénzügyi fedezet is volt. Kényeztették, és ő hagyta, mert szüksége volt rá. A megpróbáltatásai kiegyenlítéséhez. A szép holmik kockázatmentes sikerének forrásai lettek. Környezetének dicsérete, elismerése pedig rosszkedv-oldó, szorongás csillapító szer.

Anyját hosszú évekig visszatartotta a félelem, hogy tényleg otthagyja őket. Korholt, zsörtölődött ugyan, de nem látványosan. Ágyban fekvő betegként ismét hangos zsarnokká vált, mert pontosan tudta, Olga az ő betegágyához van kötve. Lányának lelkiismerete és kötelességtudata volt az a védelem, ami mögül ismét támadhatott.

Olga, bár a részvételi díjat befizette, majdnem az utolsó pillanatig bizonytalan volt abban, hogy el tud-e utazni a regionális írótalálkozóra. Csak nehezen tudott gondozót találni a távolléte idejére. Anyja is rájátszott a mű-rosszulléteivel. Bár minden lelete, és Olga sok éves tapasztalata, és tudása is azt támasztotta alá, hogy fizikailag-egészségileg semmi nem indokolja az állandó ágyban fekvését. De onnan semmivel nem lehetett „kicsalogatni”. Az igazi próbatétel az lett volna, ha magára hagyja őket. Csak nem volt olyan távolbalátó eszköze, amin megnézhetne volna, hogy anyját cselekvésre ösztönzi-e magatehetetlen fiának az ellátása. Annak ellenére, hogy ezer százalékig biztos volt benne, az első fél óra után felkelne az ágyból, mégsem merte megkockáztatni.

Az előző találkozókhoz hasonlóan, a résztvevők köre és száma alig változott. Az ebédhez már az évek során összeszokott társaságok ültek le. Olga és barátnője, Fanni egy hosszú asztal szélén találtak szabad helyet. A mellettük ebédelő három, harminc év körüli fiatalembert és a társaságukhoz tartozó lányt

már ismerték látásból. A délutáni program első részét velük „beszélgették el” a közeli park egyik árnyékos szögletében. Úgy döntöttek, hogy vacsora után a *Szólófürtben* folytatják elméjük „élesítését”.

A pincében igen emelkedett hangulatban kezdődött a társalgás. Hamarosan még két táborlakó csatlakozott hozzájuk. A társaságnak komoly előnye volt Olgáékkal szemben az elfogyasztott alkohol mennyiségét illetően. Mondhatni sziporkáztak. Parodizálták az előadókat, sokszor leírt és elmondott téziseiket gúnyolták, miközben igen sűrűn töltögették újra a poharakat. Olgákat magával ragadta a jókedv és bor ereje. Egy-egy poén vagy vicc után visongva tapsikoltak, ide-oda dőltek a nagy hahotázásban. Olga az alkoholködön keresztül is észrevette, hogy a balján ülő férfi keze eltűnt Fanni szoknyájának ráncai között. Legyen nekik! – gondolta.

A másik asztaltársa egy lapszerkesztőségben dolgozott. Olga már az ebéd alatt elhatározta, hogy véleményt kér tőle a verseiről. Abban bízott, hogy lesz olyan közöttük, amit a szerkesztő közlésre alkalmasnak talál. Miközben tényleg jól szórakozott, gyűjtötte a bátorságot, hogy előálljon a kérésével. Nem is vette észre, hogy Fanni eltűnt, a szomszédjával együtt. A nagy hahotázás közepette asztaltársa bizalmasan átfogta a derekát. Olga, a nevetését erőltetve úgy tett, mintha nem vette volna észre a bekerítő manővert. De már résen volt, s amikor a melle felé indult az ölelő kéz, elszántan kivette a táskájából az összehajtott papírcsomót.

– Ezek a legújabb verseim. Kíváncsi lennék a véleményére – súgta, és kalapja szélével éppen csak megérintette a már kissé bágyadtan vigyorgó olvasószerkesztő fülét.

Ő végigkönyökölt az asztalon, a gyertya fényében elolvasta az első verset. Idétlenül vihogni kezdett, és tenyerével az asztalt csapkodta.

– Húúú! Ezt hallgassátok meg! – A röhögéstől alig tudta folytatni. – A zsebkendőiteket készítsétek...

Olga rávetette magát a férfira, kikapta a kezéből a verseket, és egy újabb lendülettel letaszította őt a padról.

Zokogva araszolt kifelé az asztaltól, miközben táskájába gyömöszölte az összegyűródött papírlapokat,

– Bunkó! Részeg bunkó! – zihálta sívítva, és keresztüllépett az elterült szerkesztőn.

– Hülye picsa! – kiáltotta az Olga után, miközben felkapaszkodott az asztallap szélében. – Tudod, mi a te bajod? Hogy legalább tíz év óta nem basztak meg!...

*

Olga abbahagyta a hüppögést is. Tenyerével a szakadt részt illesztgette a szélekhez, de az, mintha nyelvet öltene rá, minduntalan kihajlott. Hiábavaló babrálásából a közeli hídon kattogó vonat zaja zökkentette ki. Levetette a szandálját, és elindult vissza a töltésoldalón. Ismerős holmira lépett rá. Felvette a behorpadt kalapját. Kiegyengette, megsimogatta a tetejét, megigazgatta rajta a szalagot. Néhány másodpercig tétován állt, aztán megfordult, és oldalazni kezdett lefelé. A töltés aljában szemével még egyszer körbefogta a kalapját, majd karimájánál fogva széles ívben elröpítette a folyó felé.

RIGÓ ÁRNYÉKÁGON

Nincs tovább! Nincs tovább! Ébredése óta ott kattog az agyában, minden más gondolatán felülkerekedik. Sóhajtva felült az ágyban, hosszú percekig nézett maga elé. Özvegy Sárfalvi Margitka, mormolta, érezted te a lelked mélyén, hogy egyszer eljön ez a szomorú pillanat! Új nap kezdődik és tenni kell valamit, mert így nincs tovább!

Tizenöt éve ment nyugdíjba egy kft-ből, ahol már jóval a rendszerváltás előtt is gyümölcs és zöldséges rekeszeket készítettek az évek során egyre fogyatkozó megrendelésekre. Korábban szövetkezetnek hívták a céget, bőven volt munkájuk, vidám csapat voltak, a munka égett a kezük alatt. Idényben nagyon jól kerestek, a túlórákért tisztességesen fizettek. Az előnyugdíjazását kényszerből kérte, nem merte kockáztatni, hogy esetleg munkanélkülivé válik a tényleges korhatár elérése előtti években.

Nyugdíjasaként is olyan szerényen élt, mint egész addigi életében. Néhány évig még futotta a megtakarításából nyugdíja pótlására is, s mikor elfogyott a tartaléka, szeretett könyveiből adogatott el az antikváriumokban. Otthon megsiratta a hiányzó könyveit, de bárhogyan igyekezett spórolni, a könyvespolcán szaporodtak a foghíjak. Az utóbbi két évben a melegvíz-csapot szinte ki sem nyitotta (kivéve, ha orvoshoz ment és előtte zuhanyozott), lábosban forrósított vízzel mosogatott és fürdött. A végét is kis vödörből öblítette, hogy ne használjon feleslegesen vizet. Mindenben takarékoskodott, amit meg tudott fogni, és mégis elérkezett oda, hogy a következő hónapokban már a közüzemi számláit nem tudja pontosan fizetni.

A múlt télen is sokat fagyoskodott, a radiátort a legkisebb fokozatra állította, hogy spóroljon a fűtésszámláján. A kora esti sötétben paplanba burkolózott és a fotelben ülve rádiót hallgatott,

hogy elterelje gondolatait. Villanyt csak addig égetett, míg a vacsoraadag kenyerét a maradék tejbe aprította és a fotel mellé készítette. Pizsamába bújt, és ismét becsavarta magát a paplanba. A fél nyolcas híradóra kapcsolta be a tévét, utána, ha valamelyik csatornán nézhetőnek vélt filmet talált, végignézte. Ha nem volt számára elfogadható műsor, kislámpája fényében olvasott, míg elálmosodott. Mint egy múmia, a feje búbjáig a paplanba csavarva feküdt le.

Lépni kell valamit, bízatta magát mosakodás közben, mert feje fölül elvehetik az egyetlent, ami még megmaradt öregkorára, ezt a csöpp, másfélszobás lakást. Ennél lejjebb már a kosztpénzzel sem tud menni. Második hónapja egy liter tejet és fél kiló kenyeret eszik naponta. Ennyire telt. Idáig.

Sokáig válogatott a szekrényben, önmagával harcolva, mit vegyen magára. Úgy nőtt fel, úgy tanulta, ha valahová megy, rendesen öltözzön fel, mert először a külső után ítélik meg az embert. No, meg a tiszteletet mindenkinek meg kell adni, legyenek azok égiek vagy földiek. De most kérni megy, vitatkozott magában, egyszerűen kell öltöznie, különben nem hiszik el róla, hogy szorult helyzetben van. Szürke tweed szoknyába bújt, kék, fehér mintás blúzt választott hozzá. A tükörből fehérre őszült hajú, illedelmes egerke nézett vissza rá. A sötétkék gyapjúkardigánját a retikült tartó karjára borította, és kilépett a lakásból.

Az önkormányzati ügyfélszolgálatnál segítőkészek voltak. Elmagyarázták, hogyan töltsse ki a rendszeres szociális segély megállapításához szükséges nyomtatványt, és milyen iratokat kell csatolnia a kitöltött nyomtatványhoz. Nagyon szerencsétlenül nézhetett az ügyintézőre, mert ő rögtön hozzátette, hogy ha a néninek bármilyen gondja akad a kitöltéssel, hozza el a nyomtatványt meg a szükséges papírokat és majd segítenek. Nyelt egyet és halkan megköszönte. Minek

mondaná, gondolta, őt inkább a szégyen zavarja, hogy ide jutott, hogy kérnie kell.

Beletelt egy hét is, mire mindent összeszedett, másolatokat csináltatott pénzért egy cégnél.

Míg várakozott, hogy sorra kerüljön a kérvényének beadására, nézte a várót megtöltő embereket, és nem is értette, hogy némelyik olyan otthonosan viselkedett, mintha minden idejét itt töltené. Azt is furcsállta, hogy legtöbbjük egyáltalán nem úgy nézett ki, mint aki éhezik, mert szerint az meglátszik az emberen. Korgó gyomorral, anyagi gondokkal küszködve mitől vidám és nagyhangú az ember? Sokfélék vagyunk, folytatta a gondolatsort, s közben észrevette, hogy az ő sorszáma villog a kijelzőn. Remegő lábbal indult az megadott ablakhoz.

Némán várakozott, míg az ügyintéző, aki lánya lehetett volna, az átvett iratokat és másolatokat összehasonlította, a nyomtatvány kitöltött adatait ellenőrizte és iktatta a kérvényt. A szemével ugyan követte az ügyintézés menetét, de a fejében a gondolatok összekuszálódtak a várakozásban. Az ügyintéző csak akkor nézett rá ismét, amikor visszaadta az eredeti okmányokat és eléje tolta a lepecsételt átvételi elismervényt. Telefonon majd megkeresi a nénit a szociális bizottság egyik munkatársa, mondta, és vele kell egyeztetnie időpontot a környezettanulmányra.

Eltelt majdnem két hét, mire az önkormányzattól telefonon jelentkezett egy női hang. A bemutatkozó nevét azon mód el is felejtette izgalmában. Neki bármelyik nap megfelel, válaszolta a telefonálónak, akár a mai is. Csak legyen már túl rajta, tette hozzá gondolatban.

Másnap a megbeszélt időpontban percre pontosan érkezett a szociális munkatárs. Sovány, magas nő volt, a szája késpenge vékony, szigorú pillantással mérte fel Margitkát. Nyomasztó volt, ahogy föléje magasodott. Erőt vett magán és megkérdezte,

hol akarja kezdeni? Nézzük előbb a konyhát és a mellékhelyiségeket, mondta a másik.

Tessék, mutatott a fehér ajtóra, az ott a fürdőszoba, a másik pedig a spájkamra. Itt maradok, ketten úgysem férünk be. A nő bólintott, egy pillantással felmérte a helyiségeket, majd a konyhában jártatta végig a szemét. Látom, el van látva háztartási eszközökkel, biccentett a pult felé, amelyen egymás mellett sorakozott mixer, kávéfőző, robotgép és mikró. A gyerekeim nekem adták a lecserélt eszközeiket. Hiába mondtam, hogy a kávéfőzőn kívül nincs egyikre sem szükségem. Arra is legfeljebb, ha többen vagyunk a lakásban. A nő csak bólintott és közben egy noteszfélébe jegyzetelt.

Lássuk a szobákat, mondta, mikor befejezte az írást.

Margitka előre sietett a keskeny folyosón, kinyitotta a nagyszoba ajtaját és a belőle nyíló hálósobáét. A hálósoba pici volt, a heverő összetolva is elfoglalta a terület negyedét. Szemben vele a hatalmas intarziás szekrény éppen elért a keskenyebb fal mentén. A nő hosszasan szemlélte az ablakkal szemben lévő, háborgó tengert ábrázoló festményt, a jobb sarkában lévő, alig látható aláírást próbálta kibetűzni. Majd belépett a nappaliba. A szoba két falát mennyezetig érő, nyitott könyvespolc takarta. A fotel és a tévét tartó szekrény egyszerű, kopottas tömegáru volt. A másik sarkot sokfiókos, magas szekreter foglalta el, a hozzávaló karosszékkal. Szép bútor, szólalt meg elismerően. Meggyfa? Biztosan sokat érnek. Nem tudom, tárta szét a karját Margitka. Az apám asztalosmester volt, még a világháború előtt készítette maguknak, mikor anyám kezét megkérte. Nekem értékes, mert a szüleim emlékét őrzi. Illenek ide a festmények, mondta a nő írás közben, anélkül, hogy a tekintetét felemelte volna a papírról. A hálóban lévő az Turner kép? Tessék? Ja, nem tudom, nekem azt mesélték a szüleim, hogy ismeretlen németalföldi. Nem volna érdemes megnéznetni? Miért? Minek? Nem akarom én eladni! Hát ez itt, mutatott a

Grand Canal-t ábrázoló festményre. Olasz festő képe? Nem, Erdélyi Mihályé. Értékes, kérdezte hangsúly nélkül, mintha nem is érdekelné a válasz. Margitka óvatosabb lett. Megvonta a vállát. Cseretárgy volt, apám bútort adott érte. A kisebb képek előtt nem időzött a nő, és. Margitka megkönnyebbült, hogy a másik abbahagyta a faggatást. Pedig az biztosan értékes lehet, mert egyszer zaciba kellett adnia és elég szép összeget kapott érte. De, hogy valaha is eladja bármelyiket is?! Eszébe sem jutott. Mennyi könyve van, kiáltott fel színlelt meglepetéssel, ami úgy hangzott, mintha rögtön sírva fakadna. Mikor volt ideje ezt a töménytelen könyvet kiolvasni? Óh, legyintett Margitka, akad még közöttük olvasatlan. És miért nem adja el, amit már olvasott? Bejönne belőlük jó néhány ezer forint. Margitkát szíven találta a kérdés. Ezek nem eladók, mondta, és mintha az orrára koppintottak volna, elpirult. Itt már csak a kedvenc költőim és íróim kötetei vannak, no meg az utóbbi években a családtagjaimtól, barátaimtól a mindenféle alkalmakra kapott ajándékkönyvek. És ezek? Mutatott egy polc felét megtöltő folyóiratokra. Ezekben jelentek meg a verseim. Na, ne mondja! Maga költő? Csak verseket írok, tiltakozott szégyenlősen. A nő leemelte a polcról az utolsó példányt és belelapozott. A lánykori nevemen keressen! Újabb nincs? Nincs, válaszolta Margitka. Nincs ihlet vagy miért, kérdezte, és visszatette a folyóiratot a többi mellé. Árnyékágon nem dalol a rigó, csak a magasban, mondta csendesén Margitka. A nő felhúzta a szemöldökét. Ezt hogyan kell érteni? Úgy, hogy lent a földön nem szárnyal az éneke, mert a táplálékszerzéssel van elfoglalva. Aha, mondta a nő nem sok meggyőződéssel, és ismét a noteszében rótt a sorokat.

A csendben Margitka megkérdezte, hogy nem akar-e leülni és kér-e kávé? Már bekészítette, tette hozzá, néhány perc alatt kifolyik, frisset lehet inni.

Míg a kávé itták, szóba került a család, a két lánya. A nagyobbiknak a fia, mesélte Margitka, már dolgozik, 26 évesen

éppen ideje. A veje fél éve munkanélküli. A kisebbik lánya elvált, egyedül neveli a nyáron érettségizett ikerlányokat. A gyerekek támogatják Sárfalvi nénit, kérdezett közbe a nő. Margitka szeme megrebbent. Igen, mondta halkan, majd hangosabban is. Rendszeresen? Mennyi időnként? Havonta? Mintha minden egyes kérdésével Margitkára csapott volna. Igen, havonta, válaszolta vontatottan. Mennyivel támogatják? Margitka nem válaszolt azonnal. Húszezerrel. A két gyerek együttesen vagy külön-külön? Margitka felkapta a fejét, és dacosan a nő arcába nézett. Hangja határozottá vált. Külön-külön.

A nő Margitka elé tolt egy kitöltetlen kérdőívet. Nem rabolom tovább az idejét. Itt írja alá, a papírmunkát majd bent elvégezem, tette hozzá.

Margitka két hét múlva megkapta a kérelme elutasítását, arra hivatkozva, hogy nem jogosult a kért támogatásra, mert az egyhavi jövedelme alapján, a hivatkozott paragrafus szerint, a segélyre jogosultságának feltételei nem állnak fenn.

Újra elment az ügyfélszolgálathoz, mert nem tudott kiigazodni a hivatalos szövegen. Az ügyintéző megkérdezte, hogy mennyi a nyugdíja? Ötvenezer. És ehhez van-e más jövedelme? Nincs rázta a fejét. Rendszeres pénzbeli támogatást kap-e valahonnan, esetleg a gyerekeitől, amit bevallott? Igen, mondtam a szociális hölgynek. És milyen összeget? Hús-húszezer forintot. Az már együtt kilencven, és meghaladja a jogosultság összeghatárát. Ezért utasították el a kérvényét.

Mintha fejbe verték volna, szédelegve jutott ki az utcára. Nem szokott ő magában beszélni, de ott hangosan kibuggyant belőle. Mondhat-e egy anya mást bárkinek, mint azt, hogy a gyerekei mindenben és rendszeresen segítik?

PÁLYAVÁLASZTÁS

Kisfiamtól gyakran megkérdezik a felnőttek: Mi leszel, ha nagy leszel? A válasz mindig ugyanaz: vonatvezető. Ő megingathatatlan. Nem úgy, mint az anyukája, annak idején.

Igen, vegyük sorba, mi minden szerettem volna lenni.

Először is és mindenekelőtt fiú! Ebben talán nem voltam egyedül. A fiúk sok kellemetlen, mondhatnám úgy is fájdalmas percek, napok okoztak a lányoknak. A meleg idő beköszöntével, tavasztól-őszig csúzlival lövöldözték a lábunk szárát és a fenekünket. Télen pedig keményre gyúrt hógolyóikkal keserítették az életünket a tanítási napok végén, amikor munícióikkal felszerelve csapatostul vártak ránk az iskola sarkán. És „nőies” viszonzásra, mondjuk a tintásüveg tartalmának füzetükre borítására, vagy a tornaórán a cipőjünkbe kavicsok csempészésére, vagy vizes szivacs bedugására az iskolatáskájukba nem volt lehetőségünk, ahogyan ez az akkor még ritka, de már létező koedukáltaknál kiválóan működött. Olyan környéken laktunk, ahol tiszta fiú, illetve tiszta lány iskolák voltak. A viszonzás, a szívatás váratott a kamaszkorig.

Hat-nyolc éves koromban halálosan untam az iskolát. Jóval előbbre tartottam, mint a többi gyerek. Stréber voltam, ötévesen írtam, olvastam. Felnőtt szerettem volna lenni – azt hittem, nekik már nem kell tanulni. Hiába bizonygatták akkor még, hogy az ember egész életén át tanul - valamit!

Egy-két évvel később a nagymamáék padlásáról végignéztem egy villámsújtotta templom égését, akkor határoztam el, hogy tűzoltó leszek.

Emlékszem, az iskolában éppen arról faggatott bennünket írásban a tanító néni, hogy mik akarunk lenni, ha felnövünk? Megható fogalmazásban közöltem legújabb választásomat.

Remekművet alkottam. A faliújságra is kitették. Oda járt nevetni az egész tanári kar, minden szünetben.

Nagyon megsértettek, ezért pályát változtattam. A házukban lakó vak koldusasszony üstökösökről szóló meséinek hatására a csillagászat mellett döntöttem. Szüleim szerint abban az időben rengeteg kék-zöld-lila foltot hordtam magamon, a szürke földet egy pillantásra sem méltattam.

A háborús filmek újabb hivatás felé sodortak. Meg mertem volna esküdni, hogy a tengerészek a legnagyobb emberek a világon. Természetesen azonnal kapitányi rangról álmodoztam. Apu megjegyzése viszont erősen elgondolkoztatott. Szerinte, ahhoz, hogy valaki tiszt lehessen, sokszor fel kell sürolni a hajó fedélzetét – fogkefével. Hm! Nagy hajó, kis fogkefe! – így már nem tetszett.

Legtovább az orvosi pálya mellett tartottam ki. Az ünnepnapokon levágott csirkéken kezdtem anatómiai tanulmányaimat. Itt meg is rekedtem. Nagyobb állat soha sem került konyhaasztalunkra. Finnyás család voltunk – és szegények.

Bibliám Knittel "El Hakim" regénye volt. Idézeteket írtam ki belőle és kívülről megtanultam. Egyikre még ma is emlékszem. "A betegek gyógyítása külön adomány Istentől, és aki ezt az adományt pénzért eladja, az nem érdemli meg, hogy birtokában legyen." Szép gondolat, steril – a fertőzött világban. Vajon Knittel hitt-e benne? Ha igen, azóta is forog a sírjában.

Elkövetkezett a nagy bizonytalanság időszaka: orvos? – fizikus? Nyolcadik osztályos ellenőrzőm utolsó oldalai – "Az iskola értesítései és a szülő kérdései (Ha a vonalazott lapok betelnek, azonos nagyságú lapokat fűzzünk be)" – mini napló. Részlet: "Hála istennek, eltelt a 8 hosszú esztendő ebben a vacak suliban." (Biztos, hogy a bizonyítványosztás után kezdtem írni!) "Nem is bánom. Látni sem szeretem az osztálytársaimat. Azért irigyeltek, mert fizikából én voltam a legjobb. Kóbort

istenítették, pedig akármikor megálltam vele a versenyt." No, lám, a szakmai irigység már az általános iskolában kezdődik! "Fizikus leszek" (kétszer aláhúzva), "ha törik, ha szakad!!! Ha mégis orvosi pályára mennék, akkor sebész, vagy belgyógyász leszek." Ilyen szilárd elhatározással, merő bizonytalanságban jártam végig a középiskolát.

Kis naplómat minden évben kiegészítettem. Nézzük csak, mi az utolsó bejegyzés? "Sikerült!" (mármint a felvételim) – "és ha minden jól megy, öt év múlva villamosmérnök leszek". Az lettem. Tényleg.

Egyetlen hivatás nem érdekelt – a pedagógusi. Még a gondolatától is elzárkóztam.

A tanítványaim szeretnek. Nem beképzeltség, nem önámítás, ezt megérzi az ember. Meg néha visszahallok a megjegyzéseikből. Igazán jóleső érzés, és kölcsönös.

De nincs megállás! Most éppen azon fágadozom, hogy csacsi-vezetői jogosítványt szerezzek a Parnasszusra. Szavamra, ez a legszebb pálya a világon!

1943-ban születtem Szegeden. Mérnök-tanár vagyok.

Írásaim irodalmi folyóiratokban és antológiákban jelentek meg. Harmadik kötetemet adom az olvasó kezébe. A könyv címét a gyerekkorból megőrzött mondás: „Árnyékágon nem dalol a rigó” sugallta. A jelentését csak jóval később, felnőttként értettem meg. A rigó éneke csak a magasban szárnyal, mert a földön a táplálékszerzéssel van elfoglalva.

Nagyrészt olyan emberekről szól kötet, akik többre, jobbra lennének hívatottak, de különböző nehézségek miatt nem tudnak kibontakozni.

Sz. Pórdy Mária

*

A szerző eddig megjelent szépirodalmi művei:

Sorsfüzerek (4 kisregény, 2001)

Fordulók (Novellák, elbeszélések)

Rigó árnyékágon (Novellák, kisprózák)

Műveit még az alábbi folyóiratokban is olvashatjuk:

Irodalmi EPRESKERT 5. (internetes folyóirat),

Kláris, Kristály, Lyukasóra, Napút

TARTALOMJEGYZÉK

A FRANCIA PÉKSÉG	7
A KÁRTYAVETŐ	16
A RÉPA	24
A SZERETET	31
ANTONIO	39
CAKKOS SZÉLŰ PIZZA	60
ELVEK ÉS TÉNYEK	45
FACSUKA	48
FEKETE-FEHÉR KÉPEK.....	56
HARANGSZÓ	64
OLGA	69
PÁLYAVÁLASZTÁS	85
RIGÓ ÁRNYÉKÁGON	79
TAVASZI ÁRADÁS.....	26
(A SZERZŐRŐL).....	90

ILLUSZTRÁCIÓK

MATTYASOVSKY ZSOLNAY ESZTER..15, .	38
SZ. PÖRDY MÁRIA.....	63, 78

„Mennyi könyve van, kiáltott fel színlelt meglepetéssel, ami úgy hangzott, mintha rögtön sírva fakadna. Mikor volt ideje ezt a töménytelen könyvet kiolvasni? Óh, legyintett Margitka, akad még közöttük olvasatlan. És miért nem adja el, amit már olvasott? Bejönne belőlük jó néhány ezer forint. Margitkát szíven találta a kérdés. Ezek nem eladók, mondta, és mintha az orrára koppintottak volna, elpirult. Itt már csak a kedvenc költőim és íróim kötetei vannak, no meg az utóbbi években a családtagjaitól, barátaitól a mindenféle alkalmakra kapott ajándékkönyvek. És ezek? Az egyik polc felét megtöltő folyóiratokra mutatott. Ezekben jelentek meg a verseim. Na, ne mondja! Maga költő? Csak verseket írok, tiltakozott szégyenlősen. A nő leemelte a polcra az utolsó példányt, és belelapozott. A lánykori nevémen keressen! Újabb nincs? Nincs, válaszolta Margitka. Nincs ihlet vagy miért, kérdezte, és közben visszatette a folyóiratot a többi mellé. Árnýékágon nem dalol a rigó, csak a magasban, mondta csendesén Margitka. A nő felhúzta a szemöldökét. Ezt hogyan kell érteni? Úgy, hogy lent a földön nem szárnyal az éneke, mert a táplálékszerzéssel van elfoglalva. Aha, mondta a nő nem sok meggyőződéssel, és ismét a noteszében rózta a sorokat.”

(Rigó Árnýékágon)